

แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์
ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ

โดย

นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข
อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ
ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ
ผู้วิจัย นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบกิจการ และเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ โดยการทอสอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ๗๗ จังหวัด ได้แก่ ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ๒๘๐ ราย ผู้บริหารสหกรณ์ ๒๕๐ ราย ผู้แทนกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ๘๗ แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการ ๒ ราย ซึ่งมีผลการวิจัย ดังนี้ ด้านสภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีอายุ ๔๖ - ๕๕ ปี การศึกษาสูงสุดต่ำกว่าปริญญาตรีมีประสบการณ์การตรวจสอบกิจการ ๑ - ๒ ปี ส่วนใหญ่เคยเป็นกรรมการสหกรณ์มาก่อน และได้รับการอบรมเกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการมาแล้ว มีการเข้าปฏิบัติงานทุกเดือน ๆ ละ ๑ - ๒ วัน มีการรายงานผลการตรวจสอบกิจการประจำเดือนและรายงานผลการตรวจสอบกิจการประจำปีเป็นลายลักษณ์อักษร ด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบกิจการ การที่ผู้ตรวจสอบกิจการขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่าง ๆ ในเรื่องระเบียบและคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินการบัญชี และการใช้คอมพิวเตอร์ การได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสม การที่สมาชิกสหกรณ์ไม่เห็นความสำคัญ / ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ ช่องทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง เป็นปัญหาและอุปสรรคในการตรวจสอบกิจการ และด้านการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้เป็นกลไกสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์ เห็นควรให้มีการปรับปรุงคู่มือ รูปแบบรายงาน ระเบียบ ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ จัดหลักสูตรการอบรมให้สอดคล้องกับระดับความรู้ของผู้ตรวจสอบกิจการและประเภทของสหกรณ์ การขึ้นทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการ การสนับสนุนงบประมาณด้านการอบรม การจัดตั้งและขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ และการจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการทั้งระดับจังหวัด และระดับภาค

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน รับทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและความคิดเห็นต่าง ๆ ในการตรวจสอบกิจการ และการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้เป็นกลไกสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ กรรมการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่กำกับดูแล (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์) และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการ โดยทางผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา และผู้ที่สนใจในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป

(นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
คำอธิบาย คำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ข้อจำกัดของการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์และผลงานที่เกี่ยวข้อง	๗
พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒	๗
คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๖	๗
คู่มือการตรวจสอบกิจการ	๑๑
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการสหกรณ์	๑๔
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๑๖
สรุป	๑๗
บทที่ ๓ การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ในปัจจุบัน	๑๘
สภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน	๑๕
ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบกิจการ	๔๘
สรุป	๖๒

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓-๑	๑๕
๓-๒	๒๑
๓-๓	๒๓
๓-๔	๒๕
๓-๕	๒๖
๓-๖	๒๗
๓-๗	๒๗
๓-๘	๓๐
๓-๙	๓๖
๓-๑๐	๓๗
๓-๑๑	๔๐
๓-๑๒	๔๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๓-๑๓ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์จากรายงานผลการสอบบัญชีสหกรณ์ ของผู้ตรวจสอบกิจการ	๔๓
๓-๑๔ แสดงข้อมูลความถี่ในการเลือกใช้วิธีการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ของผู้ตรวจสอบกิจการ	๔๔
๓-๑๕ แสดงข้อมูลการรายงานผลการตรวจสอบกิจการประจำเดือน / ประจำปี ของผู้ตรวจสอบกิจการ	๔๖
๓-๑๖ แสดงข้อมูลการดำเนินการแก้ไขของสหกรณ์ตามข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะ ของผู้ตรวจสอบกิจการในมุมมองของกรรมการสหกรณ์	๔๗
๓-๑๗ แสดงข้อมูลปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบกิจการ ด้านผู้ตรวจสอบกิจการในความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบกิจการ และในมุมมองของกรรมการสหกรณ์ที่มีต่อผู้ตรวจสอบกิจการ	๔๘
๓-๑๘ แสดงข้อมูลปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบ กิจการด้านสหกรณ์ ในความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบกิจการ กรรมการ สหกรณ์และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ (สตส.)	๕๕
๓-๑๙ แสดงข้อมูลปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบกิจการ ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบกิจการ กรรมการสหกรณ์ และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ (สตส.)	๖๐
๔-๑ แสดงข้อมูลคู่มือการตรวจสอบกิจการสหกรณ์	๖๔
๔-๒ แสดงข้อมูลรูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ	๖๕
๔-๓ แสดงข้อมูลระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ	๖๖
๔-๔ แสดงการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_INSPECTORS) ในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ	๖๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
๔-๕	แสดงข้อมูลการรับทราบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการตรวจสอบ กิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๗	๖๘
๔-๖	แสดงข้อมูลหลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ ที่ดำเนินการโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์	๖๙
๔-๗	แสดงข้อมูลทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการ	๗๓
๔-๘	แสดงข้อมูลการจัดตั้ง / ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ	๗๖
๔-๙	แสดงข้อมูลการจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี	๗๗

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบสหกรณ์เป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับทุกประเทศ ไม่ว่าประเทศนั้นจะมีระบบเศรษฐกิจและระบบการปกครองแบบใด เนื่องจากระบบสหกรณ์เกิดจากการรวมตัวกันของบุคคลด้วยความสมัครใจ โดยมุ่งหวังที่จะสร้างความอยู่ดีกินดีให้แก่สมาชิก โดยอาศัยหลักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกสหกรณ์

สำหรับประเทศไทย ได้มีการนำวิธีการสหกรณ์เข้ามาช่วยในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกร ได้หลุดพ้นจากความยากจน ด้วยการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๕๕ โดยเศรษฐกิจและสังคมภาคสหกรณ์ในประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการและการเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง ณ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗ มีสหกรณ์ในประเทศไทย จำนวน ๘,๑๗๒ แห่งทั่วประเทศ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๗ ประเภท ตามลักษณะการประกอบอาชีพ และประกอบธุรกิจร่วมกันของสหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน มีสมาชิกสหกรณ์ทั้งสิ้นจำนวน ๑๑.๔๑ ล้านครอบครัว ๆ ละประมาณ ๓.๕ คน หรือร้อยละ ๖๒.๐๐ ของครอบครัวทั่วประเทศ ที่มีประชากรอยู่ ๖๔.๗๘ ล้านคนมีปริมาณธุรกิจ ๒ ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๕.๖๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทยดังนั้น เศรษฐกิจและสังคมภาคสหกรณ์จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ

จากสถานการณ์ปัญหาสหกรณ์ในปัจจุบัน พบว่า มีสหกรณ์จำนวน ๒๖๘ แห่ง หรือร้อยละ ๕ ของสหกรณ์ทั้งสิ้น ที่มีปัญหาการทำการทุจริต การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และการปฏิบัตินอกกรอบที่กฎหมายกำหนด ล่าสุดเกิดขึ้นกับสหกรณ์เครดิตยูเนียนคลองจั่น จำกัด ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกสหกรณ์ จำนวน ๕๓,๐๓๑ คนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของระบบสหกรณ์ที่มีต่อสังคมและประชาชนทั่วไปด้วย โดยปัญหาดังกล่าวเกิดมาจากจุดอ่อนของการควบคุมภายในและรอยต่อระหว่างฝ่ายจัดการ ผู้บริหารสหกรณ์ และระบบการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๕ และพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๓ ได้บัญญัติ “ให้สหกรณ์มีผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิกหรือบุคคลภายนอก เพื่อดำเนินการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ แล้วทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมใหญ่...” ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยกำหนดให้ผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของสมาชิก ที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ทำหน้าที่ตรวจสอบการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการและการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ ให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ ดูแลรักษาประโยชน์ของสมาชิก พร้อมทั้งให้คำแนะนำ ตลอดจนติดตามแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นของสหกรณ์ให้ถูกต้อง และเป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับบริษัทที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ต้องกำหนดข้อปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยจัดให้มีระบบการตรวจสอบ (Audit Committee) แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ส่วนใหญ่มักปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราว เพื่อเตรียมกลับไปเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ จึงไม่ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบกิจการอย่างจริงจัง

ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาวิจัยแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ เพื่อให้เป็นกลไกที่สำคัญในการตรวจสอบและกำกับดูแล ปกป้องผลประโยชน์ให้กับสมาชิกสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน
๒. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นและความคิดเห็นต่าง ๆ ในการตรวจสอบกิจการสหกรณ์
๓. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้เป็นกลไกสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย :

๑.๑ กรรมการสหกรณ์	จำนวน ๓๐๐ ราย
๑.๒ ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์	จำนวน ๓๐๐ ราย
๑.๓ ผู้แทนกรมตรวจบัญชีสหกรณ์	จำนวน ๓๐๐ ราย
๑.๔ ผู้ทรงคุณวุฒิ	จำนวน ๒ ราย

๒. ขอบเขตด้านพื้นที่ : ๗๗ จังหวัด

๓. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการเพื่อกำหนดแนวทาง รูปแบบ หรือวิธีการตรวจสอบกิจการที่จะมีส่วนผลักดันและเสริมสร้างให้สหกรณ์มีความเข้มแข็ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภายใต้ขอบเขตของการวิจัย โดยจะดำเนินการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบกิจการในปัจจุบัน รวมทั้งการสำรวจความคิดเห็นและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนด แนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๒. สำรวจความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้กำหนดระดับความคิดเห็นออกเป็น ๕ ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด) โดยจะนำค่าคะแนนที่ได้รับมาพิจารณาเพื่อหาค่าเฉลี่ยและแปลค่าระดับความคิดเห็นได้ ดังนี้

<u>ระดับค่าเฉลี่ย</u>	<u>ระดับความคิดเห็น</u>
๔.๒๑ - ๕.๐๐	พึงพอใจมากที่สุด
๓.๔๑ - ๔.๒๐	พึงพอใจมาก
๒.๖๑ - ๓.๔๐	พึงพอใจปานกลาง
๑.๘๑ - ๒.๖๐	พึงพอใจน้อย
๑.๐๐ - ๑.๘๐	พึงพอใจน้อยที่สุด

๓. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการทำการวิจัยนี้มีข้อจำกัดเรื่องผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายได้ทั้งหมด เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลาและงบประมาณในการดำเนินการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ได้รับทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและความคิดเห็นต่าง ๆ ในการตรวจสอบกิจการ
๒. สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้เป็นกลไกสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์
 ๑. สหกรณ์มีแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบการตรวจสอบกิจการที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล
 ๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการพัฒนาการตรวจสอบกิจการที่ได้รับจากการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย ระบบงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำจำกัดความ

การตรวจสอบกิจการสหกรณ์	หมายถึง การตรวจสอบการดำเนินงานทั้งปวงของสหกรณ์ รวมทั้งการตรวจสอบกิจการด้านต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ใน ข้อบังคับระเบียบ เช่น การปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การปฏิบัติตามนโยบาย การบริหารงาน ระบบควบคุมงานด้านต่าง ๆ ระบบสารสนเทศ และการตรวจสอบด้านอื่น ๆ เป็นต้น
การสร้างความเข้มแข็ง	หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างหรือแนวทางการพัฒนา สหกรณ์เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โปร่งใส และพึ่งพาตนเองได้
ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์	หมายถึง สมาชิกสหกรณ์หรือบุคคลภายนอกที่ได้รับการเลือกตั้ง จากที่ประชุมใหญ่ เพื่อดำเนินการตรวจสอบกิจการของ สหกรณ์ แล้วทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมใหญ่

ที่ประชุมใหญ่	หมายถึง ที่ประชุมร่วมกันของบรรดาสมาชิกหรือผู้แทนสมาชิกแล้วแต่กรณี ซึ่งได้มาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาหรือรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสหกรณ์ ตามที่ข้อบังคับสหกรณ์หรือกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์กำหนดไว้
คณะกรรมการสหกรณ์	หมายถึง คณะกรรมการดำเนินการซึ่งเป็นสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นผู้ดำเนินกิจการและเป็นผู้แทนสหกรณ์ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก
ฝ่ายจัดการ	หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือจัดจ้างโดยสหกรณ์ ได้แก่ ผู้จัดการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการธุรกิจสหกรณ์ให้เป็นไปตามนโยบายที่สหกรณ์กำหนด และเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติงานตามตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้ง
สมาชิกสหกรณ์	หมายถึง ผู้ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ตามข้อบังคับและได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการดำเนินการให้เข้าเป็นสมาชิกได้ โดยจะมีสิทธิและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์
สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์	หมายถึง สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัด ซึ่งมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการแก่ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์
สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่	หมายถึง สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค ซึ่งมีหน้าที่ในการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการแก่ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์
เครื่องมือทางการเงิน	หมายถึง เครื่องมือ เทคนิคและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์พัฒนาขึ้น เพื่อให้สหกรณ์นำไปใช้ประโยชน์ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเตือนภัยและการเฝ้าระวังทางการเงิน และลดความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการดำเนินธุรกิจ
สหกรณ์ภาคเกษตร	หมายถึง สหกรณ์การเกษตร นิคม และประมง
สหกรณ์นอกภาคเกษตร	หมายถึง สหกรณ์ร้านค้า บริการ ออมทรัพย์ และเครดิตยูเนียน

CAMELS Analysis

หมายถึง เครื่องมือทางการเงินที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์นำมาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างมาตรฐานในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร อย่างเป็นระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการวิเคราะห์ในมุมมอง 6 มิติ ได้แก่ ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง คุณภาพของสินทรัพย์ ขีดความสามารถในการบริหาร การทำกำไร สภาพคล่อง และผลกระทบต่อธุรกิจ

Peer Group

หมายถึง เครื่องมือทางการเงินที่จัดขึ้นเพื่อใช้เป็นค่าอ้างอิงในการเทียบเคียงทางการเงินภายในกลุ่ม (ขนาด ประเภท เวลา และสถานการณ์เดียวกัน) ในด้านต่าง ๆ ผู้การเฝ้าระวังทางการเงิน ให้รู้จักตนเอง เน้นให้ความเข้าใจโครงสร้างทางการเงินและติดตามการแก้ไขและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

CFSAWS:ss

หมายถึง เครื่องมือเตรียมความพร้อมในการวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังและเตือนภัยทางการเงินให้กับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้ได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้การบริหารทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๒

แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ และผลงานที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

กฎหมายสหกรณ์ได้กำหนดที่มา บทบาทหน้าที่ และจำนวนของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ไว้ดังนี้

“ มาตรา ๕๓ ให้สหกรณ์มีผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิกหรือบุคคลภายนอกเพื่อดำเนินการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์แล้วทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมใหญ่จำนวนผู้ตรวจสอบกิจการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ”^๑

คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์

พ.ศ. ๒๕๕๖

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้จัดทำคำแนะนำเกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ ดังนี้

๑. การเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ

การเลือกผู้ตรวจสอบกิจการควรพิจารณาเลือกจากสมาชิกของสหกรณ์เป็นลำดับแรก กรณีเลือกนิติบุคคลภายนอกเป็นผู้ตรวจสอบกิจการอาจเลือกบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ทั้งนี้ ในกรณีที่สหกรณ์เลือกนิติบุคคลเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ หนังสือเสนอบริการตรวจสอบกิจการของนิติบุคคลควรระบุชื่อผู้ที่รับผิดชอบในการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ไว้ให้ชัดเจนด้วย

^๑พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ หน้า ๑๒.

อนึ่ง สหกรณ์อาจเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการเป็นการสำรองไว้ด้วย เพื่อให้ผู้ตรวจสอบกิจการที่สหกรณ์เลือกตั้งสำรองไว้ สามารถปฏิบัติงานได้ทันทีในกรณีที่ผู้ตรวจสอบกิจการที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่พ้นจากตำแหน่ง ยกเว้นกรณีถึงคราวออกตามวาระ

สำหรับการเลือกผู้ตรวจสอบกิจการของชุมนุมสหกรณ์ เนื่องจากสมาชิกของชุมนุมสหกรณ์ คือ สหกรณ์ต่าง ๆ การที่สหกรณ์สมาชิกจะรับงานตรวจสอบกิจการของชุมนุมสหกรณ์ ในข้อบังคับของสหกรณ์สมาชิคนั้น ต้องมีการกำหนดเรื่องการรับงานตรวจสอบกิจการไว้ในวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ และจะต้องมอบหมายให้ผู้แทนของสหกรณ์ซึ่งเข้าร่วมประชุมใหญ่ของชุมนุมสหกรณ์ เป็นผู้รับงานตรวจสอบกิจการของชุมนุมสหกรณ์ด้วย

๒. ผู้ตรวจสอบกิจการ

๒.๑ คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจสอบกิจการให้เป็นไปตามข้อบังคับของสหกรณ์ ทั้งนี้ ผู้ตรวจสอบกิจการควรมีคุณสมบัติอย่างน้อยดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ เป็นสมาชิกของสหกรณ์ หรือบุคคลภายนอกที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบกิจการ

๒.๑.๒ ไม่เป็นผู้สอบบัญชี หรือผู้ช่วยผู้สอบบัญชี หรือบุคคลที่อยู่ในสังกัดนิติบุคคลที่รับงานสอบบัญชีของสหกรณ์นั้น

๒.๑.๓ ไม่เป็นกรรมการของสหกรณ์นั้น

๒.๑.๔ ไม่เป็นผู้จัดการหรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์นั้น หรือสหกรณ์อื่น

๒.๒ จำนวนผู้ตรวจสอบกิจการให้เป็นไปตามที่นายทะเบียนกำหนด ซึ่งได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ ทั้งนี้ ควรพิจารณาให้มีจำนวนผู้ตรวจสอบกิจการที่เหมาะสมกับสภาพของสหกรณ์ โดยคำนึงถึงขนาดและปริมาณธุรกิจของสหกรณ์เป็นสำคัญ นอกจากนี้ หากที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการเกินกว่า ๑ คน ให้ผู้ตรวจสอบกิจการเหล่านั้นเลือกประธานผู้ตรวจสอบกิจการขึ้น แล้วแจ้งที่ประชุมใหญ่ในคราวเดียวกันกับที่มีการเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการได้ทราบ โดยประธานผู้ตรวจสอบกิจการมีหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดให้มีการตรวจสอบกิจการและสรุปผลการตรวจสอบกิจการเสนอต่อคณะกรรมการและที่ประชุมใหญ่ด้วย

๒.๓ ผู้ตรวจสอบกิจการควรประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน การบัญชี กฎหมาย การบริหารจัดการ เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น

๒.๔ ผู้ตรวจสอบกิจการควรเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาด้านการตรวจสอบกิจการเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะด้านการเงินการบัญชีและการตรวจสอบกิจการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการตามข้อบังคับและ พ.ร.บ. สหกรณ์

ผู้ตรวจสอบกิจการ มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานทั้งปวงของสหกรณ์ รวมทั้งตรวจสอบกิจการด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์ตามที่กำหนดในข้อบังคับและ พ.ร.บ.สหกรณ์

๔. การปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการ

ผู้ตรวจสอบกิจการควรปฏิบัติงานให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ รวมทั้งในเรื่องต่อไปนี้

๔.๑ สอบทานและประเมินประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ว่าเหมาะสมและเพียงพอสำหรับการดำเนินงานและการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประเมินความเสี่ยง แล้วพิจารณากำหนดขอบเขตและวิธีการปฏิบัติงานตรวจสอบให้เหมาะสมรัดกุม

๔.๒ ตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น การให้สินเชื่อ การจัดหาสินค้ามาจำหน่าย การรวบรวมผลิตผล การแปรรูปผลิตผลการเกษตรและการผลิตสินค้า การให้บริการและส่งเสริมการเกษตร การรับฝากเงิน การปฏิบัติตาม พ.ร.บ.สหกรณ์ เช่น การถอนเงินจากบัญชีทุนสำรอง เป็นต้น

๔.๓ ตรวจสอบการควบคุม ดูแลรักษาสินทรัพย์และการใช้ทรัพยากรทุกประเภทของสหกรณ์ว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

๔.๔ ติดตามผลการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อประกอบการพิจารณาเสนอปรับปรุงแผนงาน นโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนประสิทธิภาพในการบริหารงาน

๔.๕ จัดทำรายงานการตรวจสอบกิจการให้ครอบคลุมเรื่องที่ตรวจสอบ ตาม ๔.๑ - ๔.๔

๔.๖ เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำทุกเดือนและเข้าร่วมประชุมใหญ่เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับรายงานการตรวจสอบกิจการที่นำเสนอต่อที่ประชุมนั้น ๆ

๕. การรายงานการตรวจสอบกิจการ

ผู้ตรวจสอบกิจการควรรายงานผลการตรวจสอบกิจการเป็นลายลักษณ์อักษรดังต่อไปนี้

๕.๑ รายงานการตรวจสอบกิจการประจำเดือน หรือรายงานการตรวจสอบกิจการของเดือนที่เข้าทำการตรวจสอบ เป็นการสรุปผลการตรวจสอบกิจการประจำเดือน รวมทั้ง

ให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการในการประชุมประจำเดือนคราวถัดไป

๕.๒ รายงานการตรวจสอบกิจการประจำปี เป็นการสรุปผลการตรวจสอบโดยภาพรวมเสนอต่อที่ประชุมใหญ่

๕.๓ รายงานการตรวจสอบกิจการกรณีเร่งด่วน ในกรณีที่ตรวจพบว่ามีเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญ และ/หรือสหกรณ์มีการปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ หรือคำแนะนำของทางราชการ รวมทั้งข้อบังคับ ระเบียบ มติที่ประชุม หรือคำสั่งของสหกรณ์อย่างมีสาระสำคัญ ให้เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และเพื่อประโยชน์ของสหกรณ์ควรจัดส่งสำเนารายงานดังกล่าวต่อสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดในพื้นที่ หรือสำนักงานส่งเสริมสหกรณ์กรุงเทพมหานคร พื้นที่ ๑ หรือ พื้นที่ ๒ ด้วย

๖. จริยธรรมในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ

ผู้ตรวจสอบกิจการควรมีจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ดังนี้

๖.๑ ความรับผิดชอบ

๖.๑.๑ มีความตระหนักและความรับผิดชอบในหน้าที่ผู้ตรวจสอบกิจการ

๖.๑.๒ ต้องเข้าถึงข้อมูลทางการเงินการบัญชีและธุรกิจของสหกรณ์อย่างเพียงพอ ที่จะปฏิบัติหน้าที่ผู้ตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพ

๖.๑.๓ ให้ความสำคัญกับการเตือนภัยล่วงหน้าและรายการที่ผิดปกติ

๖.๑.๔ ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์กับการบริหารจัดการสหกรณ์

๖.๒ ความซื่อตรง

๖.๒.๑ มีความซื่อสัตย์ สุจริต เที่ยงธรรม ปราศจากอคติส่วนตัว

๖.๒.๒ ไม่ใช้โอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและผู้อื่น

๖.๓ ความเป็นกลาง

๖.๓.๑ พึงละเว้นการเข้าไปมีส่วนร่วมหรือกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์

๖.๓.๒ ใช้ดุลพินิจอย่างเป็นอิสระในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการตัดสินใจ

๖.๔ ความรู้ ความสามารถ

๖.๔.๑ รับงานที่ตนมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

๖.๔.๒ พัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของงานตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

๖.๕ การรักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดผลเสียหายแก่สหกรณ์ ที่ได้จากการปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ต่อสหกรณ์ หรือเป็นการดำเนินการ ตามที่กฎหมายกำหนด

๖.๖ ไม่พึงเรียกร้อย หรือรับสิ่งของ หรือทรัพย์สินมีค่าใด ๆ เกินควรจากสหกรณ์ นอกเหนือจากค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นตามที่สหกรณ์กำหนด”^๒

คู่มือการตรวจสอบกิจการ

๑. การตรวจสอบกิจการสหกรณ์

การตรวจสอบกิจการสหกรณ์ หมายถึง การตรวจสอบการดำเนินงานทั้งปวงของ สหกรณ์ รวมทั้งการตรวจสอบกิจการด้านต่างๆ ที่กำหนดไว้ในระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งได้แก่ การ ปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การปฏิบัติตามนโยบาย การบริหารงาน ระบบควบคุมงานด้าน ต่าง ๆ ระบบสารสนเทศ และการตรวจสอบด้านอื่นๆ การตรวจสอบกิจการ จึงครอบคลุมถึงการ ตรวจสอบในทุก ๆ ด้านของสหกรณ์

๒. วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๒.๑ เพื่อทราบความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงิน และเพื่อให้ แน่ใจว่าการบันทึกบัญชีเป็นไปอย่างถูกต้อง มีการดูแลรักษาสินทรัพย์อย่างเหมาะสม

๒.๒ เพื่อให้ทราบว่า การปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทาง ราชการ รวมทั้งข้อบังคับ ระเบียบและข้อกำหนดต่าง ๆ ของสหกรณ์

๒.๓ เพื่อให้ทราบว่า การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓. กระบวนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

ในการดำเนินการตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพ ผู้ตรวจสอบกิจการควรมี ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการตรวจสอบกิจการ

๓.๑ การศึกษาและสำรวจเบื้องต้น

การศึกษาและสำรวจเบื้องต้นเป็นขั้นตอนแรกของการปฏิบัติงานตรวจสอบ กิจการสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการทำความเข้าใจเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับสหกรณ์ ที่ตรวจสอบ เช่น ลักษณะการดำเนินงาน วิธีปฏิบัติงาน นโยบาย เป้าหมาย กฎหมายและระเบียบ

^๒ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๕. กรุงเทพมหานคร.
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ปฏิบัติของสหกรณ์ และลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการตรวจสอบให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสหกรณ์ ทั้งยังสามารถใช้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบได้อีกทางหนึ่ง

๓.๒ การวางแผนการตรวจสอบ

การวางแผนเป็นการคิดล่วงหน้าก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงานจริง การวางแผนที่ดีช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ภายในระยะเวลา งบประมาณและอัตราค่าจ้างที่มีตลอดจนเป็นทิศทางให้งานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น ผู้ตรวจสอบกิจการจะต้องให้ความสำคัญต่อการวางแผนการตรวจสอบ ซึ่งควรประกอบด้วย ๒ แผน คือ

๓.๒.๑ แผนการตรวจสอบกิจการ (Audit Plan) เป็นการวางแผนจำนวนสหกรณ์ที่รับตรวจสอบซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบทั้งหมด อัตราค่าจ้าง และระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบในแต่ละสหกรณ์

๓.๒.๒ แนวการตรวจสอบ (Audit Program) เป็นการวางแผนตรวจสอบสำหรับแต่ละสหกรณ์ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขต/วิธีการตรวจสอบ ปริมาณการตรวจสอบ ชื่อผู้ตรวจสอบในแต่ละเรื่อง และเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบ ทั้งนี้ รูปแบบของแนวการตรวจสอบอาจมีทั้งภาพรวมการตรวจสอบสหกรณ์นั้น ๆ และรายละเอียดของแนวการตรวจสอบ

๓.๓ การปฏิบัติงานตรวจสอบ

การปฏิบัติงานตรวจสอบ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ สอบทาน และรวบรวมหลักฐานเพื่อวิเคราะห์และประเมินผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามนโยบาย แผนงาน ข้อบังคับและระเบียบปฏิบัติของสหกรณ์ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งเสนอข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ และข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการดำเนินการเพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารงาน

การปฏิบัติงานตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบกิจการอาจเลือกใช้เทคนิคและวิธีการตรวจสอบให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะตรวจสอบ ซึ่งในบางครั้งการตรวจสอบบางเรื่องอาจใช้เทคนิคและวิธีการตรวจสอบหลายอย่างมาประกอบกันก็ได้ เพื่อให้การปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการสหกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้มาซึ่งหลักฐานที่เพียงพอต่อการเสนอความคิดเห็นในผลการตรวจสอบ โดยใช้เทคนิคและวิธีการตรวจสอบ ได้แก่ การตรวจสอบเอกสารหลักฐานการสังเกตหาข้อเท็จจริง การตรวจนับเพื่อพิสูจน์ว่ามีอยู่จริง การยืนยันยอดสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนเรือนหุ้นของสมาชิก การตรวจสอบเอกสารใบสำคัญ การคำนวณพิสูจน์ความถูกต้องของตัวเลข ในบัญชี การตรวจสอบการผ่านรายการจากสมุดเงินสด สมุดซื้อสินค้า สมุดขายสินค้า และสมุดรายวันทั่วไป

ไปยังสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปรวมทั้งการจัดทำงบทดลอง การตรวจหารายการผิดปกติในสมุดบัญชีแยกประเภททั่วไปหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ การสอบถามด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร และการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่สัมพันธ์กันรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของข้อมูลต่าง ๆ

๓.๔ การรายงานผลการตรวจสอบ

รายงานการตรวจสอบเป็นงานขั้นสุดท้ายที่ผู้ตรวจสอบกิจการจัดทำขึ้น หลังจากได้ทำการตรวจสอบเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนเสร็จสิ้นหรือเป็นการสรุปผลการตรวจสอบที่ผู้ตรวจสอบกิจการเห็นว่า จำเป็นต้องรายงานให้สหกรณ์ทราบ เมื่อผู้ตรวจสอบกิจการได้ทำการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์แล้ว ต้องสรุปผลการตรวจสอบและรายงานให้สหกรณ์ทราบ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการและการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งข้อสังเกตที่ตรวจพบ และข้อเสนอแนะที่สหกรณ์ควรแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการจัดทำรายงานการตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจสอบกิจการจะต้องรวบรวมข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่มีนัยสำคัญหรือชี้ชัดว่ามีข้อสังเกตที่ตรวจพบโดยระบุข้อสังเกตหรือชี้ประเด็นปัญหาให้ชัดเจนแจ้งให้สหกรณ์ทราบและที่สำคัญที่สุดคือต้องระบุข้อเสนอแนะที่สหกรณ์สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเพื่อการปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ผู้ตรวจสอบกิจการได้ให้ข้อสังเกตไว้ นอกจากนี้เพื่อให้มีการแก้ไขปรับปรุงที่ต่อเนื่อง หากที่ผ่านมาสหกรณ์มีข้อสังเกตจากการตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจสอบกิจการต้องรายงานการติดตามผลการแก้ไขปรับปรุงไว้ด้วย

๓.๔.๑ ลักษณะของรายงานการตรวจสอบกิจการที่ดี ประกอบด้วย ความถูกต้อง (Accuracy) ความชัดเจน (Clarity) ความกะทัดรัด (Conciseness) ความทันต่อเวลา (Timeliness) ความสร้างสรรค์ (Constructive criticism) และการใช้ถ้อยคำ ภาษา และข้อความต่าง ๆ

๓.๔.๒ ขั้นตอนการเขียนรายงาน

๓.๔.๒.๑ รวบรวมข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ที่มีนัยสำคัญหรือชี้ชัดว่ามีข้อบกพร่องซึ่งการรายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละเรื่อง จะต้องมียุทธศาสตร์หลักฐานสนับสนุนเพียงพอต่อการรายงานการตรวจสอบในเรื่องนั้น ๆ

๓.๔.๒.๒ ระบุข้อบกพร่อง หรือปัญหา หรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ

๓.๔.๒.๓ ชี้ประเด็นปัญหาให้ชัดเจนว่ามีอะไรเกิดขึ้นที่ใด อย่างไร และเวลาใด มีความสำคัญน้อยเพียงใด พร้อมเสนอที่มาของเหตุการณ์นั้นว่าเกิดจากการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติ

๓.๔.๒.๔ ทดสอบเพื่อค้นหาสาเหตุอื่น ประกอบการพิจารณาความผิดปกติที่ตรวจพบว่าอาจมีการผิดปกติชนิดเดียวกันซ้ำ ๆ ได้อีก

๓.๔.๒.๕ กำหนดแนวทางแก้ไข และทางเลือกของแนวทางแก้ไข ทั้งนี้ให้คำนึงถึงระบบการควบคุมภายในที่ดีด้วย

๓.๔.๓ ประเภทรายงานการตรวจสอบกิจการ

เมื่อผู้ตรวจสอบกิจการได้ตรวจสอบและรวบรวมข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่มีนัยสำคัญ หรือชี้ชัดว่ามีข้อสังเกต โดยระบุข้อสังเกตหรือชี้ประเด็นปัญหาให้ชัดเจนแจ้งให้สหกรณ์ทราบ โดยผู้ตรวจสอบกิจการต้องจัดทำรายงานการตรวจสอบกิจการเสนอต่อสหกรณ์ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๓.๔.๓.๑ รายงานการตรวจสอบกิจการประจำเดือนหรือรายงานของเดือนที่เข้าทำการตรวจสอบ เป็นการสรุปผลการตรวจสอบกิจการประจำเดือนเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการ กับทั้งให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการ

๓.๔.๓.๒ รายงานการตรวจสอบกิจการประจำปี เป็นการสรุปผลการตรวจสอบโดยภาพรวมเสนอต่อที่ประชุมใหญ่

๓.๔.๓.๓ รายงานการตรวจสอบกิจการกรณีเร่งด่วน เมื่อปรากฏชัดเจนว่ามีเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญแก่สหกรณ์ สหกรณ์ปฏิบัติไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศหรือคำแนะนำของทางราชการ รวมทั้งข้อบังคับ ระเบียบมติที่ประชุมหรือคำสั่งของสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการควรรีบรายงานการตรวจสอบกิจการต่อคณะกรรมการดำเนินการและส่วนราชการที่มีหน้าที่กำกับดูแลสหกรณ์ทราบโดยเร็ว

๓.๕ การติดตามและแก้ไข

เมื่อผู้ตรวจสอบกิจการทำการตรวจสอบกิจการ มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่ควรแก้ไข ซึ่งได้จัดทำรายงานการตรวจสอบกิจการเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการไปแล้วในการปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการในคราวต่อไป ผู้ตรวจสอบกิจการต้องติดตามผลการแก้ไขดังกล่าว และเขียนไว้ในรายงานผลการตรวจสอบกิจการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

นางสาวปณิตดา ใจมั่น (๒๕๔๗) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ การเกษตรที่พึงประสงค์ โดยพบว่า ด้านบทบาทที่คาดหวังของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ควรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ มีบุคลิกภาพ มีจริยธรรม ขยันและพัฒนาตนให้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และด้านผลตอบแทน ควรจ่ายผลตอบแทนให้คุ้มค่าเหมาะสม รวมทั้ง

เบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ และสวัสดิการ และควรจัดให้ผู้ตรวจสอบกิจการได้รับการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของตนเองตลอดจนพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของงานตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

นายนิรันดร์ ศรีวิไล (๒๕๕๑) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ โดยพบว่า ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในจังหวัดชุมพรไม่ทำหน้าที่ตรวจสอบกิจการ จำนวนร้อยละ ๓๐.๘๓ ของสหกรณ์ทั้งหมด มีสาเหตุจากผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไม่มีความรู้เพียงพอในการตรวจสอบ และมีการเปลี่ยนตัวผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์อยู่เป็นประจำ ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์จะต้องจัดฝึกอบรมผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (๒๕๕๔) ได้ศึกษากลไกการสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกรผ่านการตรวจสอบกิจการ โดยพบว่า ด้านสภาพทั่วไปของผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ การเกษตรและสหกรณ์ออมทรัพย์ ส่วนใหญ่เคยเป็นคณะกรรมการดำเนินการมาก่อน และเคยได้รับการอบรมด้านการตรวจสอบกิจการกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ด้านสภาพของผู้ตรวจสอบกิจการของทั้งสหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์ออมทรัพย์ จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ตรวจสอบกิจการ หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบกิจการ หลักการวิธีการสหกรณ์ ระเบียบ ข้อบังคับ คำแนะนำ ระเบียบของนายทะเบียนสหกรณ์ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ การตรวจสอบทางธุรกิจสหกรณ์ การตรวจประเมินผลการบริหารงานสหกรณ์

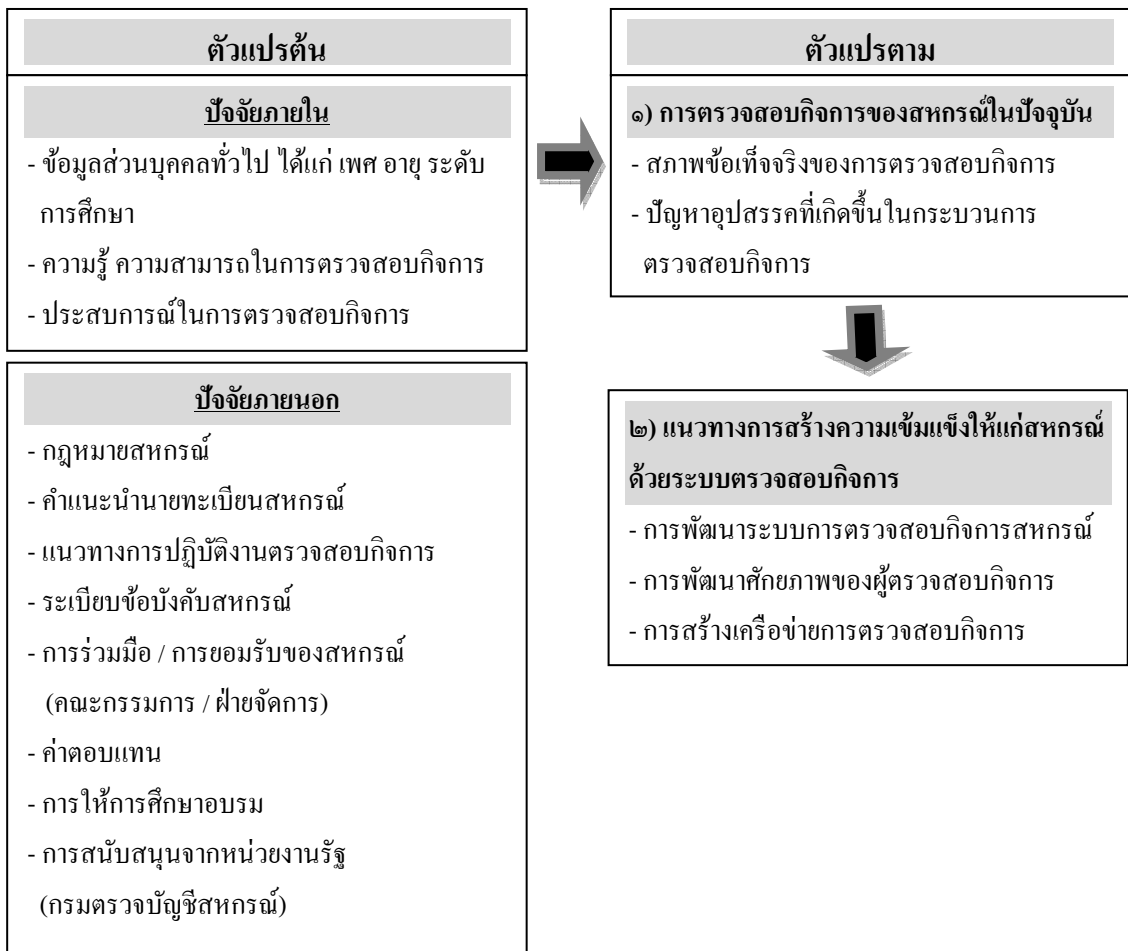
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (๒๕๕๕) ได้ศึกษากลไกการพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการเงินการบัญชีของสถาบันเกษตรกร โดยพบว่า ผู้ตรวจสอบกิจการเป็นกลไกสำคัญในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาการใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจบริหารจัดการสหกรณ์ผู้ความมั่นคงเข้มแข็ง

นางนฤมล พนาวงศ์ (๒๕๕๖) ได้ศึกษาการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการเพื่อสร้างความปลอดภัยตามหลักธรรมาภิบาลแก่สหกรณ์ออมทรัพย์ โดยพบว่า ด้านผู้ตรวจสอบกิจการยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดทักษะประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขาดแรงกระตุ้นในการปฏิบัติงาน เพราะได้รับค่าตอบแทนต่ำ ด้านสหกรณ์เข้าใจว่าการตรวจสอบกิจการเกิดจากความต้องการของภาครัฐ สมาชิกไม่เห็นความสำคัญของการตรวจสอบกิจการ รวมทั้งระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ไม่ชัดเจน และด้านหน่วยงานภาครัฐคือ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ยังขาดการกำกับดูแลด้านจริยธรรมและการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการไม่ชัดเจน รวมทั้งขาดรูปแบบและการแบ่งแยกประเภทของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ตามประเภทของสหกรณ์

นางสาววิญญูสกุล เต็งอำนาจ (๒๕๕๖) ได้ศึกษาสภาพข้อเท็จจริงและปัญหาในระบบการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างจะตรวจสอบกิจการตามแนวทางที่แนะนำเกือบทุกรายการ อย่างไรก็ตาม มากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินการตรวจสอบ ไม่มีการตรวจสอบเอกสารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแปรรูปและธุรกิจให้บริการส่งเสริมการเกษตร และผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติตามแนวทางการตรวจสอบ เมื่อสำรวจปัญหา พบว่าผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์การเกษตรมีปัญหาในระดับปานกลาง ในเรื่องของการไม่มีคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย ไม่เข้าใจบทบาทและไม่มีความรู้ในการตรวจสอบกิจการอย่างเพียงพอ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังสรุปในแผนภาพ

สรุป

การศึกษาวิจัยแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ จะเป็นการศึกษาวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ คู่มือการตรวจสอบกิจการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

บทที่ ๓

การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ในปัจจุบัน

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ มีวัตถุประสงค์การวิจัยที่สำคัญเพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบกิจการ และเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ

โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการทอสอบถาม เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๕ กลุ่ม ที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง ๗๗ จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย

๑. กลุ่มผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ได้ทอสอบถามทั้งสิ้น จำนวน ๓๐๐ ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน ๒๘๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๓๓ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

๒. กลุ่มกรรมการผู้บริหารสหกรณ์ ได้ทอสอบถามทั้งสิ้น จำนวน ๓๐๐ ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน ๒๕๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖๖ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

๓. หน่วยงานที่กำกับดูแลของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำนวน ๒ กลุ่ม ได้แก่ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัด (สทส.) จำนวน ๗๗ แห่ง และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค (สทท.) จำนวน ๑๐ ชุด โดยทอสอบถามออกไปทั้งสิ้น จำนวน ๘๗ ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

๔. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการ จำนวน ๒ ราย

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร นครราชสีมา และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง อุดรดิตต์ แพร่ น่าน สุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ และเพชรบูรณ์

สำหรับในบทนี้ จะนำเสนอเนื้อหาในส่วนของสภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบกิจการ ซึ่งสรุปสาระสำคัญแยกตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

สภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตรวจสอบกิจการ จำนวน ๒๘๐ ราย สรุปข้อมูลโดยสังเขป ดังนี้

๑. ข้อมูลของผู้ตรวจสอบกิจการ

๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตรวจสอบกิจการ

ตารางที่ ๓-๑

แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตรวจสอบกิจการ

ข้อมูลทั่วไป	N = ๒๘๐ ราย	
	ร้อยละ	จำนวน
๑) เพศ		
- ชาย	๖๗.๑๔	๑๘๘
- หญิง	๓๒.๘๖	๙๒
๒) ภาค		
- เหนือ	๒๑.๐๗	๕๙
- กลาง	๑๖.๗๙	๔๗
- ใต้	๒๐.๗๑	๕๘
- ตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๗.๘๖	๗๘
- ตะวันออก	๖.๗๙	๑๙
- ตะวันตก	๖.๗๙	๑๙
๓) ช่วงอายุ		
- ต่ำกว่า ๓๖ ปี	๖.๐๗	๑๗
- ๓๖ - ๔๕ ปี	๑๘.๙๓	๕๓
- ๔๖ - ๕๕ ปี	๓๔.๒๙	๙๖
- ๕๖ - ๖๕ ปี	๒๑.๗๙	๖๑
- ๖๖ ปีขึ้นไป	๑๓.๙๓	๓๙
- ไม่ตอบ	๕.๐๐	๑๔
อายุต่ำสุด เท่ากับ ๒๕ ปี อายุสูงสุด เท่ากับ ๘๗ ปี อายุเฉลี่ย เท่ากับ ๕๐ ปี		

ตารางที่ ๓-๑

แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตรวจสอบกิจการ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	N = ๒๘๐ ราย	
	ร้อยละ	จำนวน
๔) ระดับการศึกษาสูงสุด		
- ประถมศึกษา	๕.๒๕	๒๖
- มัธยมศึกษา	๒๕.๖๔	๘๓
- ปวช./ปวส.	๑๒.๘๖	๓๖
- ปริญญาตรี	๓๘.๒๑	๑๐๗
- สูงกว่าปริญญาตรี	๑๐.๐๐	๒๘

จากตารางที่ ๓-๑ แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตรวจสอบกิจการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่

๑. ร้อยละ ๖๗.๑๔ เป็นเพศชาย และร้อยละ ๓๒.๘๖ เป็นเพศหญิง

๒. ร้อยละ ๒๗.๘๖ ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมา ร้อยละ ๒๑.๐๗ และร้อยละ ๒๐.๗๑ ปฏิบัติงานอยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ

๓. ร้อยละ ๓๔.๒๕ มีช่วงอายุระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปี รองลงมา ร้อยละ ๒๑.๗๕ และร้อยละ ๑๘.๕๗ มีช่วงอายุระหว่าง ๕๖ - ๖๕ ปี และระหว่าง ๓๖ - ๔๕ ปี ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ ๕๐ ปี ซึ่งผู้ตรวจสอบกิจการที่มีอายุต่ำสุด คือ ๒๕ ปี และอายุสูงสุด คือ ๘๗ ปี

๔. ร้อยละ ๓๘.๒๑ มีการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ ๒๕.๖๔ และร้อยละ ๑๒.๘๖ อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาและปวช./ปวส. ตามลำดับ

๑.๒ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ

ตารางที่ ๓-๒

แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ

ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่	N = ๒๘๐ ราย	
	ร้อยละ	จำนวน
๑) ประสบการณ์โดยรวมในการทำหน้าที่ผู้ตรวจสอบกิจการ (นับรวมแต่เฉพาะปีที่ปฏิบัติงาน)		
- ยังไม่มีประสบการณ์ / เพิ่งปฏิบัติงานปีนี้ เป็นปีแรก	๑๘.๕๗	๕๒
- เคยตรวจสอบมาแล้ว ๑ - ๒ ปี	๓๓.๕๗	๙๕
- เคยตรวจสอบมาแล้ว ๓ - ๔ ปี	๒๕.๐๐	๗๐
- เคยตรวจสอบมาแล้ว ๕ ปี ขึ้นไป	๒๒.๕๐	๖๓
๒) ความเกี่ยวข้องกับสหกรณ์		
- เป็นสมาชิกสหกรณ์	๕๓.๒๑	๑๕๑
- เป็นบุคคลภายนอก	๖.๗๕	๑๙
๓) ตำแหน่งในสหกรณ์ที่เคยดำรงมาก่อน		
๓.๑) เคย โดยเป็น	๖๓.๕๗	๑๗๕
- ประธานกรรมการ	๒๕.๖๘	๗๒
- รองประธานกรรมการ	๑๒.๘๔	๓๖
- เลขานุการ / ทรัพย์สิน	๑๗.๘๗	๕๐
- คณะกรรมการ	๓๖.๓๑	๑๐๓
- ผู้จัดการ / เจ้าหน้าที่สหกรณ์	๓.๕๗	๑๐
- อื่นๆ (เช่น ผู้แทนสมาชิก)	๓๓.๕๕	๙๕
๓.๒) ไม่เคย	๓๖.๐๗	๑๐๕
๔) ประเภทสหกรณ์ที่รับตรวจสอบกิจการ		
- สหกรณ์การเกษตร	๖๔.๒๙	๑๘๐
- สหกรณ์ออมทรัพย์	๒๗.๕๐	๗๗
- สหกรณ์เครดิตยูเนียน	๘.๒๑	๒๓

ตารางที่ ๓-๒

แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ (ต่อ)

ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่	N = ๒๘๐ ราย	
	ร้อยละ	จำนวน
๕) ปริมาณงานที่รับงานตรวจสอบกิจการในปัจจุบัน		
- จำนวน ๑ แห่ง	๕๕.๐๐	๒๖๖
- จำนวน ๒ แห่ง	๔.๒๙	๑๒
- จำนวน ๓ แห่ง	๐.๓๖	๑
- จำนวน ๔ แห่ง	๐.๓๖	๑

จากตารางที่ ๓-๒ แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่

๑. ร้อยละ ๓๓.๕๓ มีประสบการณ์โดยรวมในการทำหน้าที่ผู้ตรวจสอบกิจการมาแล้ว ๑ - ๒ ปี รองลงมา ร้อยละ ๒๕.๐๐ และร้อยละ ๒๒.๕๐ มีประสบการณ์โดยรวม ๓ - ๔ ปี และตั้งแต่ ๕ ปี ขึ้นไป ตามลำดับ

๒. ร้อยละ ๙๓.๒๑ เป็นผู้ตรวจสอบกิจการที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ และร้อยละ ๖.๗๙ เป็นบุคคลภายนอก

๓. ร้อยละ ๖๓.๕๓ เคยเป็นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มาก่อน ในจำนวนนี้ ร้อยละ ๓๖.๓๑ เคยเป็นคณะกรรมการสหกรณ์ รองลงมา ร้อยละ ๒๕.๖๙ และร้อยละ ๑๑.๕๑ เคยเป็นประธานกรรมการ และเลขานุการ / เภรัญญิกสหกรณ์มาก่อน ตามลำดับ

๔. ร้อยละ ๖๔.๒๙ เป็นผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตร รองลงมา ร้อยละ ๒๗.๕๐ และร้อยละ ๘.๒๑ เป็นผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ออมทรัพย์ และเครดิตยูเนียน ตามลำดับ

๕. ร้อยละ ๕๕.๐๐ ปัจจุบันรับงานตรวจสอบกิจการเพียง ๑ แห่ง รองลงมา ร้อยละ ๔.๒๙ และร้อยละ ๐.๓๖ เป็นงานเพียง ๒ แห่ง และ ๓ แห่ง / ๔ แห่ง ตามลำดับ

๑.๓ ผลตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ

๑.๓.๑ ค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน

ตารางที่ ๓-๓

แสดงจำนวนค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน

ลักษณะของค่าตอบแทนที่ได้รับ	N = ๒๘๐ ราย	
	ร้อยละ	จำนวน
๑) การได้รับค่าตอบแทน		
- ได้รับ	๕๕.๗๑	๒๖๘
- ไม่ได้รับ	๔.๒๙	๑๒
๒) ลักษณะค่าตอบแทนที่ได้รับ (ตอบได้มากกว่า ๑ ลักษณะ)		
๒.๑) ค่าตอบแทนรายเดือน	๒๕.๔๗	๗๕
- ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๑,๐๐๐ บาท/เดือน	๒๑.๕๑	๑๗
- ๑,๐๐๑ - ๒,๐๐๐ บาท / เดือน	๓๑.๖๔	๒๕
- ๒,๐๐๑ - ๓,๐๐๐ บาท / เดือน	๒๐.๒๕	๑๖
- ๓,๐๐๑ - ๔,๐๐๐ บาท / เดือน	๒๐.๒๕	๑๖
- ๔,๐๐๑ - ๕,๐๐๐ บาท / เดือน	๓.๕๕	๕
- มากกว่า ๕,๐๐๐ บาท / เดือน ขึ้นไป		
ค่าตอบแทนรายเดือน เฉลี่ยเดือนละ ๒,๗๐๐ บาท สูงสุดเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ต่ำสุดเดือนละ ๓๐๐ บาท		
๒.๒) ค่าตอบแทนรายปี	๒๕.๘๕	๘๐
- ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๕,๐๐๐ บาท/ปี	๓๑.๖๔	๒๕
- ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท / ปี	๒๔.๐๕	๑๕
- ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท / ปี	๑๓.๕๒	๑๑
- ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท / ปี	๘.๘๖	๗
- มากกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท / ปี	๒๒.๗๐	๑๘
ค่าตอบแทนรายปี เฉลี่ยปีละ ๑๕,๒๐๐ บาท สูงสุดปีละ ๓๐,๐๐๐ บาท ต่ำสุดปีละ ๕๐๐ บาท		
๒.๓) ค่าตอบแทนรายวัน	๑๘.๖๕	๕๐
- ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๒๐๐ บาท/วัน	๔.๐๐	๒
- ๒๐๑ - ๓๐๐ บาท / วัน	๔๐.๐๐	๒๐
- ๓๐๑ - ๔๐๐ บาท / วัน	๒๘.๐๐	๑๔
- ๔๐๑ - ๕๐๐ บาท / วัน	๒๒.๐๐	๑๑
- มากกว่า ๕๐๐ บาท / วัน	๖.๐๐	๓
ค่าตอบแทนรายวัน เฉลี่ยวันละ ๓๘๐ บาท สูงสุดวันละ ๗๐๐ บาท ต่ำสุดวันละ ๒๐๐ บาท		

ตารางที่ ๓-๓

แสดงจำนวนค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน (ต่อ)

การได้รับค่าตอบแทน	N = ๒๘๐ ราย	
	ร้อยละ	จำนวน
๒.๔) ค่าเบี้ยประชุม	๔๖.๒๖	๑๒๔
- ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๒๐๐ บาท/วัน	๑๒.๐๕	๑๕
- ๒๐๑ - ๓๐๐ บาท / วัน	๒๖.๖๑	๓๓
- ๓๐๑ - ๔๐๐ บาท / วัน	๒๐.๕๖	๒๖
- ๔๐๑ - ๕๐๐ บาท / วัน	๒๕.๐๐	๓๑
- มากกว่า ๕๐๐ บาท / วัน	๘.๘๓	๑๕
เบี้ยประชุม เหลือครั้งละ ๔๑๕ บาท สูงสุดวันละ ๑,๐๐๐ บาท ต่ำสุดวันละ ๑๐๐ บาท		
๓.๕) ค่าพาหนะแบบเหมาจ่าย	๑๓.๐๕	๓๕

จากตารางที่ ๓-๓ แสดงจำนวนค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๕.๗๑ ได้รับค่าตอบแทนจากการปฏิบัติงาน ร้อยละ ๒๕.๘๕ ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายปี ซึ่งใกล้เคียงกับการได้รับค่าตอบแทนในลักษณะรายเดือน คือ ร้อยละ ๒๕.๔๗ และร้อยละ ๑๘.๖๕ ได้รับค่าตอบแทนเดือนเป็นรายวัน ซึ่งสามารถแยกในแต่ละลักษณะได้ดังนี้

๑. ร้อยละ ๓๑.๖๔ ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือน เดือนละ ๑,๐๐๑ - ๒,๐๐๐ บาท และรองลงมา ร้อยละ ๒๑.๕๑ ได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าหรือเท่ากับเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท ค่าตอบแทนรายเดือนเฉลี่ยเดือนละ ๒,๗๐๐ บาท สูงสุดเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ต่ำสุดเดือนละ ๓๐๐ บาท

๒. ร้อยละ ๓๑.๖๔ ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายปี ต่ำกว่าหรือเท่ากับปีละ ๕,๐๐๐ บาท และรองลงมา ร้อยละ ๒๔.๐๕ ได้รับค่าตอบแทน ปีละ ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท ค่าตอบแทนรายปีเฉลี่ยปีละ ๑๕,๒๐๐ บาท สูงสุดปีละ ๗๐,๐๐๐ บาท ต่ำสุดปีละ ๕๐๐ บาท

๓. ร้อยละ ๔๐.๐๐ ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวัน วันละ ๒๐๑ - ๓๐๐ บาท และรองลงมา ร้อยละ ๒๘.๐๐ ได้รับค่าตอบแทน วันละ ๓๐๑ - ๔๐๐ บาท ค่าตอบแทนรายวันเฉลี่ย วันละ ๓๘๐ บาท สูงสุดวันละ ๗๐๐ บาท ต่ำสุดวันละ ๒๐๐ บาท

๔. ร้อยละ ๒๖.๖๑ ได้รับเบี้ยประชุม ครั้งละ ๒๐๑ - ๓๐๐ บาท ซึ่งใกล้เคียงกับการได้รับครั้งละ ๔๐๑ - ๕๐๐ บาท คือ ร้อยละ ๒๕.๐๐

๕. ร้อยละ ๑๓.๐๕ ได้รับเป็นค่าพาหนะแบบเหมาจ่าย

๑.๓.๒ สิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่ผู้ตรวจสอบกิจการได้รับ

ตารางที่ ๓-๔

แสดงสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่ผู้ตรวจสอบกิจการได้รับ

สิทธิประโยชน์อื่น ๆ	N = ๒๘๐ ราย	
	ร้อยละ	จำนวน
๑) เงินโบนัส (โดยประมาณ)	๑๑.๐๗	๓๑
- ต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๒,๕๐๐ บาท/ปี	๑๖.๑๒	๕
- ๒,๕๐๑ - ๕,๐๐๐ บาท/ปี	๒๕.๐๓	๕
- ๕,๐๐๑ - ๗,๕๐๐ บาท/ปี	๓.๒๒	๑
- ๗,๕๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท/ปี	-	-
- มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท/ปี	๓๘.๗๐	๑๒
- ไม่ระบุ	๑๒.๘๐	๔
๒) การศึกษาดูงานในประเทศ	๓๑.๐๗	๘๗
๓) การศึกษาดูงานต่างประเทศ	๘.๕๓	๒๕
๔) ให้การสนับสนุนการอบรมในหลักสูตรต่างๆ	๖๓.๕๗	๑๗๘

จากตารางที่ ๓-๔ แสดงสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่ผู้ตรวจสอบกิจการได้รับ โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๓.๕๗ จะได้รับการสนับสนุนจากสหกรณ์ในด้านการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ รองลงมา ร้อยละ ๓๑.๐๗ และร้อยละ ๑๑.๐๗ จะได้ไปศึกษาดูงานภายในประเทศร่วมกับสหกรณ์ และได้รับเงินโบนัส ตามลำดับ

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้รับเงินโบนัส พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๘.๗๐ ของจำนวนผู้ที่ได้รับเงินโบนัส จะได้รับเงินโบนัสมากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ต่อปี รองลงมา ร้อยละ ๒๕.๐๓ และร้อยละ ๑๖.๑๒ จะได้รับเงินโบนัส เป็นเงิน ๒,๕๐๑ - ๕,๐๐๐ บาท และต่ำกว่า ๒,๕๐๐ บาท ต่อปี ตามลำดับ

๑.๔ เหตุผลที่สนใจเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ

ตารางที่ ๓-๕

แสดงเหตุผลที่ทำให้สนใจเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

ประเด็นเหตุผล	N = ๒๘๐ ราย	
	ร้อยละ	จำนวน
๑) หยุดพักจากการครบวาระที่เป็นคณะกรรมการดำเนินการ	๑๕.๒๕	๕๔
๒) ต้องการดูแล / ตรวจสอบสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิก	๗๑.๔๓	๒๐๐
๓) สามารถให้ข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะกับสหกรณ์ได้อย่างอิสระ	๕๓.๕๗	๑๕๐
๔) ต้องการมีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบกิจการ	๕๕.๓๖	๑๕๕
๕) สมาชิกสหกรณ์ร้องขอให้สมัครเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ	๓๒.๕๐	๙๑
๖) ค่าตอบแทน / สิทธิประโยชน์เป็นที่น่าพอใจ	๖.๗๕	๖.๗๕
๗) อยู่ในพื้นที่ที่เดินทางสะดวกต่อการปฏิบัติงาน	๓๗.๕๐	๑๐๖
๘) มีโอกาสได้ศึกษาการดำเนินงานของสหกรณ์ เพื่อเตรียมเป็นคณะกรรมการ	๑๔.๖๔	๔๑

จากตารางที่ ๓-๕ แสดงเหตุผลที่สนใจเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๑.๔๓ สนใจเพราะต้องการดูแล / ตรวจสอบสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิก รองลงมา ร้อยละ ๕๕.๓๖ และร้อยละ ๕๓.๕๗ ต้องการมีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบกิจการ และสามารถให้ข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะกับสหกรณ์ได้อย่างอิสระ ตามลำดับ

๒. ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการตรวจสอบกิจการของผู้ตรวจสอบกิจการ

๒.๑ การได้รับการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ ตารางที่ ๓-๖

แสดงการได้รับการอบรมของผู้ตรวจสอบกิจการ

การได้รับการอบรม	N = ๒๘๐ ราย	
	ร้อยละ	จำนวน
๑) ได้รับการอบรมแล้ว	๘๔.๒๕	๒๓๖
- จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์	๘๗.๒๘	๒๐๖
- จากสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย	๑๖.๑๐	๓๘
- จากชุมนุมสหกรณ์	๑๔.๔๐	๓๔
- จากสถาบันการศึกษา	๕.๕๐	๑๗
- อื่นๆ (ระบุ) เช่น ฐ.ก.ส.	๖.๗๗	๑๖
๒) ไม่เคยได้รับการอบรม	๑๕.๗๕	๔๔

หมายเหตุ : สำหรับหน่วยงานที่จัดอบรม สามารถตอบได้มากกว่า ๑ แห่ง

จากตารางที่ ๓-๖ แสดงการได้รับการอบรมของผู้ตรวจสอบกิจการ โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๔.๒๕ เคยผ่านการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการแล้ว ในจำนวนนี้ร้อยละ ๘๗.๒๘ จะได้รับการอบรมจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ รองลงมา ร้อยละ ๑๖.๑๐ และร้อยละ ๑๔.๔๐ จะได้รับการอบรมจากสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและชุมนุมสหกรณ์ตามลำดับ

๒.๒ การทดสอบความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ตรวจสอบกิจการ

ตารางที่ ๓-๗

แสดงข้อมูลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ตรวจสอบกิจการ

ประเด็นคำถาม	N = ๒๘๐ ราย	
	ตอบถูก	ตอบผิด
คุณสมบัติ/บทบาทของผู้ตรวจสอบกิจการ		
๑) ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถรับตรวจสอบกิจการเฉพาะสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิกเท่านั้น	๕๖.๔๓ (๑๕๘)	๔๓.๕๗ (๑๒๒)
๒) สหกรณ์ต้องมีการกำหนดจำนวนผู้ตรวจสอบกิจการและวาระการเป็นผู้ตรวจสอบกิจการไว้ในข้อบังคับสหกรณ์	๕๓.๕๗ (๑๖๑)	๖.๐๓ (๑๗)

ตารางที่ ๓-๗

แสดงข้อมูลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ตรวจสอบกิจการ (ต่อ)

ประเด็นความรู้ / ความเข้าใจ	N = ๒๘๐ ราย	
	ตอบถูก	ตอบผิด
๓) ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์กำหนดให้สหกรณ์สามารถมีผู้ตรวจสอบกิจการประเภทบุคคล ได้ไม่เกิน ๕ คน	๘๒.๕๐ (๒๓๑)	๑๗.๕๐ (๔๙)
๔) ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถรับงานตรวจสอบกิจการในรอบ ๑ ปี ได้เพียง ๑ แห่งเท่านั้น	๖๒.๑๔ (๑๗๔)	๓๗.๘๖ (๑๐๖)
๕) ผู้ตรวจสอบกิจการต้องได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่เท่านั้น	๙๗.๑๔ (๒๗๒)	๒.๘๖ (๘)
อำนาจหน้าที่/การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ		
๖) ผู้ตรวจสอบกิจการมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานทั้งปวงของสหกรณ์ รวมทั้งการตรวจสอบกิจการด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์ตามที่กำหนดในข้อบังคับ	๙๕.๗๑ (๒๖๘)	๔.๒๙ (๑๒)
๗) ผู้ตรวจสอบกิจการไม่จำเป็นต้องตรวจสอบการควบคุม ดูแลรักษาสินทรัพย์และการใช้ทรัพยากรทุกประเภทของสหกรณ์ว่าเป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นหน้าที่ของผู้สอบบัญชี	๘๓.๒๑ (๒๓๓)	๑๖.๗๙ (๔๗)
๘) กรณีที่พบว่ามีความผิดที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญ ผู้ตรวจสอบกิจการควรรายงานให้คณะกรรมการดำเนินการทราบเป็นกรณีเร่งด่วน โดยเร็ว	๙๗.๕๐ (๒๗๓)	๒.๕๐ (๗)
๙) ผู้ตรวจสอบกิจการควรนำเสนอผลการตรวจสอบกิจการต่อที่ประชุมกรรมการเป็นประจำทุกเดือนหรือเดือนที่เข้าตรวจสอบ และเข้าร่วมประชุมใหญ่เพื่อชี้แจงรายงานการตรวจสอบกิจการแก่สมาชิก	๙๘.๕๗ (๒๗๖)	๑.๔๓ (๔)
๑๐) ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถนำเสนอให้สหกรณ์ปรับปรุงแผนงานนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนประสิทธิภาพในการบริหารงานได้ โดยพิจารณาจากการบริหารงานของคณะกรรมการ	๘๕.๓๖ (๒๓๙)	๑๔.๖๔ (๔๑)

จากตารางที่ ๓-๗ แสดงข้อมูลความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ตรวจสอบกิจการจากประเด็นคำถามต่าง ๆ จำนวน ๑๐ ข้อ

๒.๒.๑ คุณสมบัติ / บทบาทของผู้ตรวจสอบกิจการ

จากประเด็นคำถามเกี่ยวกับคุณสมบัติ / บทบาทของผู้ตรวจสอบกิจการ (จำนวน ๕ ข้อ) คำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๕) ผู้ตรวจสอบกิจการต้องได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่เท่านั้น มีผู้ตอบถูก ร้อยละ ๘๗.๑๔ รองลงมาคือ ข้อ ๒) สหกรณ์ต้องมีการกำหนดจำนวนผู้ตรวจสอบกิจการและวาระการเป็นผู้ตรวจสอบกิจการไว้ในข้อบังคับสหกรณ์มีผู้ตอบถูก ร้อยละ ๘๗.๕๗

คำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบผิดมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑) ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถรับตรวจสอบกิจการเฉพาะสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิกเท่านั้น มีผู้ตอบผิด ร้อยละ ๔๗.๕๗ รองลงมาคือ ข้อ ๔) ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถรับงานตรวจสอบกิจการในรอบ ๑ ปี ได้เพียง ๑ แห่งเท่านั้น โดยมีผู้ตอบผิด ร้อยละ ๓๗.๘๖

๒.๒.๒ อำนาจหน้าที่ / การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ

จากประเด็นคำถามเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ / การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการของผู้ตรวจสอบกิจการ (จำนวน ๕ ข้อ) คำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๕) ผู้ตรวจสอบกิจการควรนำเสนอผลการตรวจสอบกิจการต่อที่ประชุมกรรมการเป็นประจำทุกเดือนหรือเดือนที่เข้าตรวจสอบ และเข้าร่วมประชุมใหญ่เพื่อชี้แจงรายงานการตรวจสอบกิจการแก่สมาชิกมีผู้ตอบถูก ร้อยละ ๘๘.๕๗ รองลงมาคือ ข้อ ๘) กรณีที่พบว่ามีเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญ ผู้ตรวจสอบกิจการควรรายงานให้คณะกรรมการดำเนินการทราบเป็นกรณีเร่งด่วนโดยเร็ว มีผู้ตอบถูก ร้อยละ ๘๗.๕๐

คำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบผิดมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๗) ผู้ตรวจสอบกิจการไม่จำเป็นต้องตรวจสอบการควบคุม ดูแลรักษาสินทรัพย์และการใช้ทรัพยากรทุกประเภทของสหกรณ์ว่าเป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นหน้าที่ของผู้สอบบัญชี มีผู้ตอบผิด ร้อยละ ๑๖.๗๕ รองลงมาคือ ข้อ ๑๐) ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถนำเสนอให้สหกรณ์ปรับปรุงแผนงาน นโยบาย ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนประสิทธิภาพในการบริหารงานได้ โดยพิจารณาจากการบริหารงานของคณะกรรมการ มีผู้ตอบผิด ร้อยละ ๑๔.๖๔

๒.๓ ความรู้ ความเข้าใจและสามารถเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบ
กิจการในมุมมองของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ (สศท.)

ตารางที่ ๓-๘

แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
ของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในมุมมองของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ (สศท.) แยกตาม
ประเภทสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์ออมทรัพย์ / เกรดดิยูเนียน

ประเด็น	ประเภท สหกรณ์	N = ๗๗ แห่ง								
		ระดับความคิดเห็น						ค่าเฉลี่ย (แปลความ)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ไม่ทราบ ข้อมูล
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	รวม			
๑. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน										
๑.๑ ระบบบัญชี	สกก.	-	๕.๐๕ (๓)	๕๐.๖๕ (๓๕)	๓๖.๓๖ (๒๘)	๓.๕๐ (๓)	๓.๔ (๕๖.๑๐)	๒.๖๕ (ปานกลางก่อน มาทางน้อย)	๐.๗๐๓	๓.๕๐ (๓)
	สอ. / สก.	๒.๕๕ (๒)	๔๔.๓๘ (๓๐)	๔๓.๒ ๘ (๒๕)	๓.๔๖ (๕)	๑.๔๖ (๑)	๖๓ (๘๗.๐๑)	๓.๔๐ (ปานกลางก่อน ไปทางมาก)	๐.๗๔๐	๑๒.๕๕ (๑๐)
๑.๒ ระบบการ ควบคุมภายใน	สกก.	-	๑๒.๕๕ (๑๐)	๕๔.๕ ๕ (๔๒)	๒๘.๕ ๓ (๒๒)	๓.๕๐ (๓)	๓๓ (๑๐๐.๐)	๒.๓๓ (ปานกลางก่อน มาทางน้อย)	๐.๗๒๔	-
	สอ. / สก.	๕.๐๕ (๖)	๔๖.๕๓ (๓๑)	๓๕.๓๕ (๒๖)	๔.๕๕ (๓)	-	๖๖ (๘๕.๗๑)	๓.๖๑ (มาก)	๐.๗๒๑	๑๔.๒๕ (๑๑)
๑.๓ การ ประเมินความ เสี่ยงในการ ตรวจสอบ	สกก.	-	๕.๑๕ (๔)	๔๑.๕๖ (๓๒)	๔๕.๔ ๕ (๓๕)	๓.๗๕ (๖)	๓๓ (๑๐๐.๐)	๒.๔๔ (น้อยก่อนไป ทางปานกลาง)	๐.๗๑๖	-
	สอ. / สก.	-	๓๑.๘๒ (๒๑)	๕๐.๐๐ (๓๓)	๑๖.๖๓ (๑๑)	๑.๕๒ (๑)	๖๖ (๘๕.๗๑)	๓.๑๒ (ปานกลาง)	๐.๗๓๔	๑๔.๒๕ (๑๑)
๑.๔ ทูรกิจ ต่าง ๆ ของ สหกรณ์	สกก.	๓.๕๐ (๓)	๔๐.๒๖ (๓๑)	๕๐.๖๕ (๓๕)	๕.๑๕ (๔)	-	๓๓ (๑๐๐.๐)	๓.๔๓ (มากก่อนไป ทางปานกลาง)	๐.๖๕๘	-
	สอ. / สก.	๑๕.๔๐ (๑๓)	๕๘.๒๑ (๓๕)	๑๕.๔๐ (๑๓)	๒.๕๕ (๒)	-	๖๓ (๘๗.๐๑)	๓.๕๔ (มาก)	๐.๗๑๕	๑๒.๕๕ (๑๐)
๑.๕ ข้อบังคับ และระเบียบ ของสหกรณ์	สกก.	๒.๖๐ (๒)	๒๘.๕ ๓ (๒๒)	๖๑.๐๔ (๔๓)	๓.๗๕ (๖)	-	๓๓ (๑๐๐.๐)	๓.๒๖ (ปานกลางก่อน ทางไปมาก)	๐.๖๓๓	-
	สอ. / สก.	๕.๐๕ (๖)	๖๘.๑๘ (๔๕)	๒๑.๒๑ (๑๔)	๑.๕๒ (๑)	-	๖๖ (๘๕.๗๑)	๓.๘๕ (มาก)	๐.๕๘๘	๑๔.๒๕ (๑๑)

ตารางที่ ๓-๘

แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
ของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในมุมมองของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ (สศส.) แยกตาม
ประเภทสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์ออมทรัพย์ / เกรดคิดขุณียชน (ต่อ)

ประเด็น	ประเภท สหกรณ์	N = ๗๗ แห่ง							ค่าเฉลี่ย (แปลความ)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ไม่ทราบ ข้อมูล
		ระดับความคิดเห็น						รวม			
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย ที่สุด					
๑.๖ ระเบียบและ คำแนะนำนาย ทะเบียนสหกรณ์ และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	สกก.	๒.๖๐ (๒)	๑๒.๕๕ (๑๐)	๕๘.๔๔ (๔๕)	๒๓.๓๘ (๑๘)	๒.๖๐ (๒)	๗๗ (๑๐๐.๐)	๒.๕๐ (ปานกลาง)	๐.๗๕๔	-	
	สอ. / สก.	๗.๗๕ (๖)	๔๓.๕๔ (๒๕)	๔๒.๔๒ (๒๘)	๔.๕๕ (๓)	-	๖๖ (๘๕.๗๑)	๓.๕๘ (มากก่อนมา ทางปาน กลาง)	๐.๗๒๕	๑๔.๒๕ (๑๑)	
๑.๗ ด้าน กระบวนการ ตรวจสอบกิจการ	สกก.	๑.๓๐ (๑)	๑๔.๒๕ (๑๑)	๖๑.๐๔ (๔๗)	๒๐.๓๘ (๑๖)	๒.๖๐ (๒)	๗๗ (๑๐๐.๐)	๒.๕๑ (ปานกลาง)	๐.๗๑๐	-	
	สอ. / สก.	๖.๓๕ (๔)	๔๗.๖๒ (๓๐)	๔๒.๘๖ (๒๗)	๓.๑๗ (๒)	-	๖๓ (๘๑.๘๑)	๓.๕๗ (มากก่อนมา ทางปาน กลาง)	๐.๖๖๕	๑๘.๑๘ (๑๔)	

๒. ความสามารถในการใช้เครื่องมือทางการเงิน

๒.๑ CAMELS Analysis (การ วิเคราะห์ทาง การเงิน)	สกก.	-	๓.๕๐ (๓)	๑๕.๔๘ (๑๕)	๔๖.๗๕ (๓๖)	๒๕.๘๗ (๒๓)	๗๗ (๑๐๐.๐)	๑.๕๗ (น้อยก่อนมา ทางน้อย ที่สุด)	๐.๘๑๑	-
	สอ. / สก.	๓.๐๓ (๒)	๑๓.๖๔ (๕)	๓๕.๓๕ (๒๖)	๒๕.๗๖ (๑๗)	๑๘.๑๘ (๑๒)	๖๖ (๘๕.๗๑)	๒.๕๘ (น้อยก่อนไป ทางปาน กลาง)	๑.๐๓๕	๑๔.๒๕ (๑๑)
๒.๒ Peer Group (ข้อมูลและ อัตราส่วนสำคัญ ของสหกรณ์และ กลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย)	สกก.	-	๑.๓๐ (๑)	๑๒.๕๕ (๑๐)	๓๘.๕๖ (๓๐)	๔๖.๗๕ (๓๖)	๗๗ (๑๐๐.๐)	๑.๖๕ (น้อยที่สุด ก่อนไปทาง น้อย)	๐.๗๔๘	-
	สอ. / สก.	-	๓.๐๓ (๒)	๔๒.๔๒ (๒๘)	๒๕.๗๖ (๑๗)	๒๕.๗๕ (๑๕)	๖๖ (๘๕.๗๑)	๒.๒๐ (น้อย)	๐.๘๕๘	๑๔.๒๕ (๑๑)
๒.๓ CFSAWS:ss (โปรแกรมเฝ้าระวัง และเตือนภัยทาง การเงินของ สหกรณ์ และ กลุ่มเกษตรกร)	สกก.	๑.๓๐ (๑)	๖.๔๕ (๕)	๒๗.๒๗ (๒๑)	๔๐.๒๖ (๓๑)	๒๔.๖๘ (๑๕)	๗๗ (๑๐๐.๐)	๒.๑๕ (น้อย)	๐.๕๓๒	-
	สอ. / สก.	๓.๐๓ (๒)	๑๒.๑๒ (๘)	๔๕.๔๕ (๓๐)	๒๒.๗๓ (๑๕)	๑๖.๖๗ (๑๑)	๖๖ (๘๕.๗๑)	๒.๖๒ (ปานกลาง ก่อนมาทาง น้อย)	๑.๐๐๔	๑๔.๒๕ (๑๑)

บทที่ ๔

แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบ กิจการ

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยประการสุดท้ายเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้เป็นกลไกสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์ ซึ่งมีประเด็นการศึกษา ดังนี้

๑. การพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง
๒. การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์
๓. การสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ตรวจสอบกิจการ จำนวน ๒๘๐ ราย กรรมการดำเนินการสหกรณ์ จำนวน ๒๕๐ ราย หน่วยงานที่กำกับดูแลของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำนวน ๒ กลุ่ม ได้แก่ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัด (สตจ.) จำนวน ๗๗ ชุด และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค (สตท.) จำนวน ๑๐ ชุด และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการ จำนวน ๒ ราย ซึ่งสรุปผลได้ตามประเด็นการศึกษา ดังนี้

การพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง

๑. คู่มือการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

ตารางที่ ๔-๑

แสดงข้อมูลคู่มือการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน)			
	ผู้ตรวจสอบ กิจการ	กรรมการ	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	
			สตส.	สตท.
▪ คู่มือการตรวจสอบกิจการของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์				
- มีความเหมาะสม	๘๗.๘๕ (๒๔๖)		๘๔.๔๑ (๖๕)	๔๐.๐๐ (๔)
- ยังไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุง	๘.๒๘ (๒๖)		๑๑.๖๘ (๘)	๖๐.๐๐ (๖)
- ไม่ตอบ	๒.๘๕ (๘)		๓.๘๙ (๓)	-

จากตารางที่ ๔-๑ แสดงข้อมูลคู่มือการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พบว่า ทั้งผู้ตรวจสอบกิจการและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป เห็นว่า คู่มือการตรวจสอบกิจการที่พัฒนาโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์มีความเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๖๐ เห็นว่า คู่มือดังกล่าวยังไม่มีความเหมาะสมและควรมีการปรับปรุงเนื้อหา ซึ่งมีความสอดคล้องกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการที่เห็นว่า คู่มือการตรวจสอบกิจการของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาในทุกเรื่อง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นปัจจุบัน

สำหรับเนื้อหาที่กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ เห็นว่าควรปรับปรุงหรือเพิ่มเติม ได้แก่

- การวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงิน
- เทคนิคการตรวจสอบสำหรับสหกรณ์ที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชี
- คู่มือการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ควรแยกสำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์การเกษตร
- การตรวจสอบการทุจริตในสหกรณ์
- ข้อสังเกตหรือข้อควรระวังในแต่ละธุรกิจที่ตรวจสอบ
- ตัวอย่างกรณีศึกษาต่าง ๆ ในแต่ละด้าน

นอกจากนี้ ยังเห็นว่า เจ้าหน้าที่ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรมีการจัดพิมพ์คู่มือการตรวจสอบกิจการให้เพียงพอต่อจำนวนความต้องการของผู้ตรวจสอบกิจการและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้มีศักยภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

๒. รูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ

ตารางที่ ๔ -๒

แสดงข้อมูลรูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน)			
	ผู้ตรวจสอบกิจการ	กรรมการ	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	
			สตส.	สตท.
๑. รูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการประจำปีเดือน				
- มีความเหมาะสม	๕๕.๐๐ (๒๖๖)	๘๕.๓๑ (๒๕๕)	๕๒.๒๐ (๓๑)	๘๐.๐๐ (๘)
- ยังไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุง	๑.๓๘ (๕)	๔.๑๓ (๑๒)	๓.๘๐ (๖)	๒๐.๐๐ (๒)
- ไม่ตอบ	๓.๒๑ (๕)	๖.๕๕ (๑๕)	-	-
๒. รูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการประจำปี				
- มีความเหมาะสม	๕๓.๕๒ (๒๖๓)	๕๑.๓๘ (๒๖๕)	๕๐.๕๐ (๓๐)	๕๐.๐๐ (๕)
- ยังไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุง	๒.๕๐ (๓)	๓.๓๕ (๑๑)	๓.๗๕ (๖)	๑๐.๐๐ (๑)
- ไม่ตอบ	๓.๕๗ (๑๐)	๔.๘๓ (๑๔)	๑.๒๕ (๑)	-

จากตารางที่ ๔-๒ แสดงข้อมูลรูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ พบว่า ทั้งผู้ตรวจสอบกิจการ กรรมการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัด และระดับภาค ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๐.๐๐ ขึ้นไป มีความเห็นว่า รูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ประจำปีเดือนที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จัดทำเป็นแนวทางไว้ มีความเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๐.๐๐ ขึ้นไป เห็นว่ารูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ประจำปี มีความเหมาะสม สำหรับเนื้อหาที่ควรปรับปรุงในรูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการประจำปี คือ ลดการรายงานรายละเอียดของตัวเลขการดำเนินงานของสหกรณ์ เนื่องจากเป็นการรายงานซ้ำซ้อนกับรายงานกิจการประจำปีของ

สหกรณ์ ซึ่งต้องชี้แจงต่อ ที่ประชุมใหญ่อยู่แล้ว โดยให้รายงานเฉพาะข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่พบจากการตรวจสอบในแต่ละธุรกิจก็น่าจะเพียงพอ

๓. ระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ

ตารางที่ ๔-๓

แสดงข้อมูลระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์
ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน)			
	ผู้ตรวจสอบ กิจการ	กรรมการ	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	
			สศส.	สศท.
- มีความเหมาะสม	๕๑.๔๒ (๒๕๖)	๕๐.๓๔ (๒๖๒)	๘๕.๖๑ (๖๕)	๗๐.๐๐ (๗)
- ยังไม่เหมาะสม และควรมีการ ปรับปรุง	๖.๔๒ (๑๘)	๕.๖๕ (๒๘)	๗.๗๕ (๖)	๓๐.๐๐ (๓)
- ไม่ตอบ	๒.๑๔ (๖)	-	๒.๕๕ (๒)	-

จากตารางที่ ๔-๓ แสดงข้อมูลระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ พบว่า ทั้งผู้ตรวจสอบกิจการ, กรรมการสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัดและระดับภาค ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๐.๐๐ - ๘๐.๐๐ ขึ้นไป มีความเห็นว่า ระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ มีความเหมาะสมสำหรับเนื้อหาที่ควรปรับปรุง คือ ควรกำหนดคุณสมบัติให้ผู้ตรวจสอบกิจการต้องผ่านการอบรมหลักสูตร การตรวจสอบกิจการ (เนื่องจากตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์กำหนดว่า “ควรผ่านการอบรม”) และต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบกิจการกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์มีข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการตัดสินใจในการเลือกผู้ตรวจสอบกิจการที่มีความรู้ความสามารถและเหมาะสม กรณีที่มีผู้ตรวจสอบกิจการเกินกว่า ๑ คนขึ้นไป ควรจะต้องมีผู้ตรวจสอบกิจการที่มีความรู้ด้านการบัญชี ด้านกฎหมาย และด้านการบริหารงานของสหกรณ์

๔. การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_ INSPECTORS) ในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ

ตารางที่ ๔-๔

แสดงการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_ INSPECTORS) ในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน)	
	สศส.	สศท.
- มีความเหมาะสม	๕๐.๕๐ (๓๐)	๗๐.๐๐ (๓)
- ยังไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุง	๕.๐๕ (๓)	๓๐.๐๐ (๓)

จากตารางที่ ๔-๔ แสดงการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_ INSPECTORS) ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ พบว่า เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัด ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๐.๐๐ ขึ้นไป มีความเห็นว่าการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_ INSPECTORS) ในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ มีความเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๐.๐๐ มีความเห็นว่าเหมาะสม สำหรับเรื่องที่ต้องปรับปรุง คือ ควรมีการจัดทำรายงานข้อมูลรายชื่อผู้ตรวจสอบกิจการเป็นรายจังหวัด ซึ่งควรประกอบด้วย ข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้ คือ ชื่อ ที่อยู่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ หลักสูตรที่เคยผ่านอบรม และการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบกิจการกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เพื่อเผยแพร่ให้สหกรณ์ทราบอันจะเป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ในการพิจารณาเลือกตั้ง ผู้ตรวจสอบกิจการและ กำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม อีกทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการจะได้ ใช้สารสนเทศต่าง ๆ จากฐานข้อมูล เพื่อการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นและต่อเนื่อง

๕. การรับทราบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗

ตารางที่ ๔-๕

แสดงข้อมูลการรับทราบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน)	
	สตส.	สตท.
- ทราบและได้อ่าน	๓๘.๕๖ (๓๐)	๔๐.๐๐ (๔)
- ทราบแต่ไม่ได้อ่าน	๕๑.๕๔ (๔๐)	๔๐.๐๐ (๔)
- ไม่ทราบ	๙.๐๕ (๗)	๒๐.๐๐ (๒)

จากตารางที่ ๔-๕ แสดงข้อมูลการรับทราบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗ พบว่าเจ้าหน้าที่ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัดและระดับภาค ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐.๐๐ ขึ้นไป ทราบว่ากรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗ มีเพียงร้อยละ ๒๐ เท่านั้น ที่ไม่ทราบว่ากรมตรวจบัญชีสหกรณ์มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ในจำนวนที่รับทราบนั้น มีจำนวนร้อยละ ๕๐.๐๐ ที่ไม่ได้มีการอ่านและทำความเข้าใจในยุทธศาสตร์

ดังนั้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีความเข้าใจและให้ความสำคัญกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗ กรมฯ ควรกำหนดแนวทางให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้แก่บุคลากรของกรมฯ ในทุกระดับ ให้รับทราบและเข้าใจในเนื้อหาและดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผน เพื่อจะได้ทราบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนฯ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

๖. การกำหนดค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๔.๖๔ (๒๐๕ ราย) เห็นว่า ค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่ตนเองได้รับมีความเหมาะสมดีแล้ว สำหรับผู้ที่เห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะเห็นว่า ที่ประชุมใหญ่กำหนดค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการไว้น้อยเกินไปเมื่อเทียบกับปริมาณการตรวจสอบและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของกรรมการสหกรณ์ที่เห็นว่าควรมีการพิจารณาค่าตอบแทนให้เหมาะสม โดยนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่พิจารณา และความเห็นของเจ้าหน้าที่ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัด และระดับภาค ที่เห็นว่าการกำหนดค่าตอบแทนแก่ผู้ตรวจสอบกิจการต่ำเกินไป ไม่เหมาะสม ซึ่งการกำหนดค่าตอบแทนควรคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละสหกรณ์ หากเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ควรกำหนดไว้เป็นรายเดือน สำหรับสหกรณ์ขนาดเล็กควรกำหนดเป็นรายปี และควรเป็นค่าตอบแทนที่จูงใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ

การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๑. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์)

๑.๑ หลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ

ตารางที่ ๔-๖

แสดงข้อมูลหลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ

ที่ดำเนินการโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน)			
	ผู้ตรวจสอบ กิจการ	กรรมการ	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	
			สตส.	สตท.
๑. หลักสูตรขั้นพื้นฐาน				
- มีความเหมาะสม	๕๗.๔๓ (๒๒๘)	๕๐.๖๘ (๒๖๓)	๘๘.๓๑ (๖๘)	๗๐.๐๐ (๗)
- ยังไม่เหมาะสม และควรมีการ ปรับปรุง	๒.๕๗ (๖)	๓.๔๔ (๑๐)	๑๑.๖๘ (๕)	๓๐.๐๐ (๓)
- ไม่ตอบ	-	๕.๘๖ (๑๗)	-	-

ตารางที่ ๔-๖

แสดงข้อมูลหลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ

ที่ดำเนินการ โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (ต่อ)

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน)			
	ผู้ตรวจสอบ กิจการ	กรรมการ	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	
			สตส.	สตท.
๒. หลักสูตรชั้นกลาง				
- มีความเหมาะสม	๕๕.๕๒ (๑๒๘)	๕๐.๖๘ (๒๖๓)	๘๗.๐๑ (๖๗)	๖๐.๐๐ (๖)
- ยังไม่เหมาะสม และควรมีการ ปรับปรุง	๔.๔๗ (๖)	๓.๔๔ (๑๐)	๑๒.๕๘ (๑๐)	๔๐.๐๐ (๔)
- ไม่ตอบ	-	๕.๘๖ (๑๗)	-	-
๓. หลักสูตรชั้นสูง				
- มีความเหมาะสม	๕๔.๒๐ (๖๕)	๕๐.๖๘ (๒๖๓)	๗๔.๐๒ (๕๗)	๒๐.๐๐ (๒)
- ยังไม่เหมาะสม และควรมีการ ปรับปรุง	๕.๗๕ (๔)	๓.๔๔ (๑๐)	๒๕.๕๗ (๒๐)	๘๐.๐๐ (๘)
- ไม่ตอบ	-	๕.๘๖ (๑๗)	-	-
๔. หลักสูตร ๓ ประสาน เพื่อพัฒนาการ สหกรณ์ (WWR)				
- มีความเหมาะสม	๕๖.๗๓ (๘๕)	๕๐.๖๘ (๒๖๓)	๘๘.๓๑ (๖๘)	๗๐.๐๐ (๗)
- ยังไม่เหมาะสม และควรมีการ ปรับปรุง	๓.๒๖ (๓)	๓.๔๔ (๑๐)	๑๑.๖๘ (๕)	๓๐.๐๐ (๓)
- ไม่ตอบ	-	๕.๘๖ (๑๗)	-	-

หมายเหตุ : ข้อมูลของผู้ตรวจสอบกิจการ สอบถามแต่เฉพาะผู้ที่ผ่านการอบรมในแต่ละหลักสูตรแล้ว

จากตารางที่ ๔-๖ แสดงข้อมูลหลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ
ที่ดำเนินการ โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ พบว่า ทั้งผู้ตรวจสอบกิจการ, เจ้าหน้าที่ของกรมตรวจ
บัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัดและระดับภาค ส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าหลักสูตรต่าง ๆ ที่กรมตรวจบัญชี

สหกรณ์จัดอบรมให้กับผู้ตรวจสอบกิจการมีความเหมาะสม หากพิจารณาเป็นรายหลักสูตร สามารถสรุปได้ ดังนี้

๑.๑.๑ **หลักสูตรผู้ตรวจสอบกิจการ ชั้นพื้นฐาน** ผู้ตรวจสอบกิจการส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๗.๔๓ เห็นว่าหลักสูตรนี้มีความเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดอบรมเอง ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๐.๐๐ มีความเห็นว่า หลักสูตรมีความเหมาะสม แต่มีส่วนที่ควรปรับปรุง ได้แก่ เนื้อหาหลักสูตรที่มากเกินไปไม่สัมพันธ์กับระยะเวลาในการจัดอบรม และควรจำแนกกลุ่มเป้าหมายตามระดับความรู้ของผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งแตกต่างจากความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการที่เห็นว่า หลักสูตรชั้นพื้นฐานไม่เหมาะสมควรปรับปรุงเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของสหกรณ์ ดำเนินการพัฒนาสื่อการสอน และพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรแต่ละท่านให้เป็นไปในทิศทางและรูปแบบเดียวกัน

๑.๑.๒ **หลักสูตรผู้ตรวจสอบกิจการ ชั้นกลาง** ผู้ตรวจสอบกิจการ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๕.๕๒ เห็นว่าหลักสูตรนี้มีความเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ระดับภาค ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๖๐.๐๐ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดอบรม มีความเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม ส่วนที่ควรปรับปรุง คือ เนื้อหาการอบรมมากและยากเกินไป ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ภาคเกษตร ส่วนใหญ่มีความรู้ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จึงควรเน้นเนื้อหาที่สามารถปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบได้ ควรแยกกลุ่มเป้าหมายตามระดับความรู้ของผู้ตรวจสอบกิจการ และเพิ่มหัวข้อวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เพื่อเป็นการปูพื้นฐานแก่ผู้ตรวจสอบกิจการให้รู้จักการทำงาน ของโปรแกรมระบบบัญชีของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เพื่อรองรับการอบรมต่อเนื่องในหลักสูตรชั้นสูง ซึ่งแตกต่าง จากความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการที่เห็นว่า หลักสูตรชั้นกลางไม่เหมาะสมควรปรับปรุงเนื้อหาและการสอนของวิทยากรแต่ละราย รวมถึงควรปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม เช่น บางคนไม่มีความรู้พื้นฐานทางการเงิน ก็จะไม่สามารถวิเคราะห์ห้งบการเงินได้

๑.๑.๓ **หลักสูตรผู้ตรวจสอบกิจการ ชั้นสูง** ผู้ตรวจสอบกิจการ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๔.๒๐ เห็นว่า หลักสูตรมีความเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดอบรม ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐.๐๐ มีความเห็นว่า หลักสูตรยังไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุง ดังนี้

๑.๑.๓.๑ เนื้อหาวิชายากเกินไป ควรปรับเนื้อหาโดยเน้นการสอนในเรื่องเทคนิคการตรวจสอบ จุดสังเกต / ลางบอกเหตุก่อนการเกิดทุจริต การวิเคราะห์ห้งบการเงิน การใช้

เครื่องมือเตือนภัยทางการเงิน การพัฒนาและเตรียมความพร้อมด้านบุคลิกภาพเพื่อสร้างให้เกิดความน่าเชื่อถือ และการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ AEC

๑.๑.๓.๒ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการตรวจ สอบกิจการด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับโปรแกรมระบบบัญชีและการเพิ่มศักยภาพในการตรวจสอบรายงานต่าง ๆ จากโปรแกรมระบบบัญชี รวมถึงความสามารถในการประเมินความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานของผู้ใช้โปรแกรมระบบบัญชี

๑.๑.๓.๓ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานหรือเอกสารประกอบรายวิชาให้ผู้ดำเนินการจัดอบรมของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค (สตท.) เพื่อที่ การดำเนินการจะได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๑.๑.๓.๔ ผู้ตรวจสอบกิจการส่วนใหญ่เป็นผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ภาคเกษตรและเป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก จึงไม่มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เบื้องต้น

๑.๑.๓.๕ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรจัดทำสื่อการสอนประกอบการจัดอบรม เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานเดียวกันทั่วประเทศ

๑.๑.๔ หลักสูตร ๓ ประสาน เพื่อพัฒนาการสหกรณ์ (WWR)

ผู้ตรวจสอบกิจการ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๖.๗๑ เห็นว่า หลักสูตรมีความเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค (สตท.) ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดอบรม ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๐.๐๐ มีความเห็นว่า หลักสูตรมีความเหมาะสม ส่วนเหลือเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงดังนี้

๑.๑.๔.๑ ควรจัดอบรมในลักษณะสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายคือสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการและผู้สอบบัญชีได้ระดมสมองในการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะการเตือนภัย และให้มีการศึกษาดูงานสหกรณ์ต้นแบบ หรือสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ

๑.๑.๔.๒ ควรแยกระหว่างกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ตรวจสอบกิจการใหม่ กับผู้ตรวจสอบกิจการเก่าที่มีประสบการณ์แล้ว

๑.๑.๔.๓ ควรเพิ่มกลุ่มเป้าหมายเป็น ๔ ประสาน โดยเพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์เข้าร่วม โครงการด้วย

นอกจากนี้ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ยังได้ให้ความเห็นว่าหลักสูตรการอบรมต่าง ๆ ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จัดอบรมให้แก่ผู้ตรวจสอบกิจการนั้น โดยรวมแล้ว ทุกหลักสูตรมีความเหมาะสม ร้อยละ ๕๐.๐๐

๑.๒ ทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการ

ตารางที่ ๔-๗

แสดงข้อมูลทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการ

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน)			
	ผู้ตรวจสอบ กิจการ	กรรมการ	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	
			สตส.	สตท.
- มีความเหมาะสม	๘๕.๐๐ (๒๓๘)	๘๗.๒๔ (๒๕๓)	๗๔.๐๒ (๕๗)	๕๐.๐๐ (๕)
- ยังไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุง	๑๐.๓๕ (๒๖)	๖.๒๐ (๑๘)	๑๖.๘๘ (๑๓)	๕๐.๐๐ (๕)
- ไม่ตอบ	๔.๖๔ (๑๓)	๖.๕๕ (๑๖)	๙.๐๙ (๗)	-

จากตารางที่ ๔-๗ แสดงข้อมูลทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการ พบว่า ผู้ตรวจสอบกิจการ และกรรมการสหกรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป มีความเห็นว่า ทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการที่ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้จัดทำขึ้น มีความเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของกรมตรวจบัญชี สหกรณ์ระดับจังหวัดและระดับภาค มีความเห็นว่า ข้อมูลทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการถึงจะมีความ เหมาะสม แต่ก็ควรปรับปรุงในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑.๒.๑ ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ตรวจสอบกิจการเห็นถึง ประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการ

๑.๒.๒ ควรมีการประชุมซักซ้อมความเข้าใจกับสำนักงานตรวจบัญชี สหกรณ์ระดับจังหวัด เกี่ยวกับคุณสมบัติการขึ้นทะเบียนของผู้ตรวจสอบกิจการให้เป็นไปใน แนวทางเดียวกัน

๑.๒.๓ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรเปิดระบบให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ระดับจังหวัด ที่รับขึ้นทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการ สามารถบันทึกข้อมูลตามแบบรับขึ้นทะเบียน ได้ ทันที และจัดทำรายงานสารสนเทศเป็นรายจังหวัดและรายภาค เพื่อให้บุคลากรและผู้บริหารกรม ตรวจบัญชีสหกรณ์สามารถเข้าดูได้

ซึ่งแตกต่างจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการ ที่เห็นว่า การขึ้น ทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ ไม่เหมาะสม เนื่องจากยังขาดการประชาสัมพันธ์ และไม่สามารถ เข้าถึงข้อมูลได้

๒. ด้านสหกรณ์

จากความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบกิจการ กรรมการสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในประเด็นการพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ด้านสหกรณ์ สามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

๒.๑ การส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณด้านการอบรม / การพัฒนาความรู้ให้กับผู้ตรวจสอบกิจการ

สหกรณ์ที่มีฐานะการเงินที่ดี มีผลการดำเนินงานสูง ส่วนใหญ่ยินดีสนับสนุนงบประมาณในการจัดส่งผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์เข้ารับการอบรม / การสัมมนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในฐานะผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ โดยจะสนับสนุนทั้งในส่วนของค่าลงทะเบียน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่ายานพาหนะ และค่าที่พัก สำหรับสหกรณ์ที่มีทุนดำเนินงานน้อย หรือสหกรณ์ที่เห็นว่าผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์มีค่าตอบแทนแล้ว จึงไม่สนับสนุนงบประมาณ แต่หากจำเป็นต้องสนับสนุนงบประมาณก็จะสนับสนุนเพียงค่าลงทะเบียนอบรม / สัมมนาเท่านั้น

๒.๒ การให้ความร่วมมือ / การยอมรับในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ

การให้ความร่วมมือในการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ จะทำให้ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถตรวจสอบเอกสารหลักฐานได้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับแผนงานที่กำหนดไว้ อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และหากผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ ไม่ว่าจะเป็นรายงานการตรวจสอบกิจการ / ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบกิจการ ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการดำเนินการแล้ว ก็จะเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้ตรวจสอบกิจการและเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

๒.๓ การให้ความเป็นอิสระในการตรวจสอบกิจการ หรือการแสดงความเห็นของผู้ตรวจสอบกิจการ

การให้ความเป็นอิสระในการตรวจสอบกิจการ จะทำให้ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิฯ เกี่ยวกับประเด็นด้านสหกรณ์ มีความเห็นว่า สหกรณ์ควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับการอบรมแก่ผู้ตรวจสอบกิจการ รวมถึงการให้ความร่วมมือ และยอมรับในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ และการกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้แก่ผู้ตรวจสอบกิจการให้มากขึ้น โดยเฉพาะกับสหกรณ์ภาคการเกษตร

๓. ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ

จากความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบกิจการ กรรมการสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในประเด็นการพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ด้านผู้ตรวจสอบสหกรณ์ สามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

๓.๑ ผู้ตรวจสอบกิจการควรจะต้องรับทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบกิจการอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะในการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพ สามารถให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ได้

๓.๒ กับการตรวจสอบกิจการต่าง ๆ จะทำให้ผู้ที่ประสงค์จะเป็นผู้ตรวจสอบกิจการต้องขวนขวายหาความรู้ และพัฒนาตนเอง เพื่อให้ตนสามารถทำหน้าที่ผู้ตรวจสอบกิจการได้

๓.๓ ควรได้รับการสนับสนุนให้มีการอบรม / สัมมนาเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิฯ เกี่ยวกับประเด็นด้านผู้ตรวจสอบกิจการ มีความเห็นว่า เนื่องจากสหกรณ์ไม่เห็นความสำคัญของผู้ตรวจสอบกิจการ การคัดเลือกผู้ตรวจสอบกิจการจึงไม่ได้พิจารณาถึงคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถ ประกอบกับสมาชิกของสหกรณ์ก็ไม่ได้ให้ความสนใจบางแห่งมีการคัดเลือกผู้ตรวจสอบกิจการเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังนั้นควรจะต้องทำความเข้าใจกับสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ และตัวผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้เห็นถึงความสำคัญของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

การสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ

๑. การจัดตั้ง / ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ

ตารางที่ ๔-๘

แสดงข้อมูลการจัดตั้ง / ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน)			
	ผู้ตรวจสอบ กิจการ	กรรมการ	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	
			สตส.	สตท.
- เห็นด้วย	๕๓.๕๓ (๒๖๒)	๘๔.๘๒ (๒๔๖)	๗๗.๕๒ (๖๐)	๕๐.๐๐ (๕)
- ไม่เห็นด้วย	๒.๕๐ (๓)	๔.๘๒ (๑๔)	๒๒.๐๗ (๑๗)	๑๐.๐๐ (๑)
- ไม่ตอบ	๓.๕๒ (๑๑)	๑๐.๓๔ (๓๐)	-	-

จากตารางที่ ๔-๘ แสดงข้อมูลการจัดตั้ง / ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ พบว่าผู้ตรวจสอบกิจการ และเจ้าหน้าที่ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค (สตท.) ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป มีความเห็นว่าการสร้างเครือข่ายด้วยวิธีจัดตั้งและขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการมีความเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด (สตส.) ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๗.๕๒ มีความเห็นว่ายอมรับได้ โดยกลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่า ควรมีการขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการได้ให้เหตุผลไว้ ดังนี้

๑.๑ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างผู้ตรวจสอบกิจการด้วยกัน

๑.๒ เป็นการกระตุ้นให้ผู้ตรวจสอบกิจการมีการพัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่องผ่านชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ

๑.๓ ทำให้ผู้ตรวจสอบกิจการมีความเข้มแข็ง และสามารถปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบกิจการ

สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วย มีความเห็นว่า

๑.๑ การดำเนินการของคณะกรรมการชมรมผู้ตรวจสอบกิจการไม่มีความต่อเนื่อง ทำให้ขาดความเข้มแข็งและทิศทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนแน่นอน

๑.๒ ชมรมผู้ตรวจสอบกิจการตั้งขึ้นมาด้วยความไม่พร้อมของผู้ตรวจสอบกิจการ จึงทำให้ขาดผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานชมรม ซึ่งในทางปฏิบัติสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ (สตส.) มักจะเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนเอง โดยผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์แทบจะไม่ได้มีการดำเนินการใด ๆ เองเลย

๑.๓ ผู้ตรวจสอบกิจการมีการเปลี่ยนตัวเกือบทุกปีเมื่อหมดวาระการดำเนินงาน หากปีปัจจุบันไม่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการอีก ก็จะไม่สนใจที่จะขับเคลื่อนการดำเนินงานของชมรมต่อไป

๑.๔ ขาดงบประมาณในการขับเคลื่อนการดำเนินการของชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิฯ ทั้งหมดเห็นด้วยกับการจัดตั้ง / ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เนื่องจากจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบการตรวจสอบกิจการและการปฏิบัติงานของสหกรณ์

๒. การจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี

ตารางที่ ๔-๕

แสดงข้อมูลการจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี

ประเด็น	ร้อยละ (จำนวน)			
	ผู้ตรวจสอบ กิจการ	กรรมการ	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	
			สตส.	สตท.
- เห็นด้วย	๕๒.๕๐ (๒๕๕)	๗๓.๗๕ (๒๑๔)	๘๐.๕๑ (๖๒)	๕๐.๐๐ (๕)
- ไม่เห็นด้วย	๑.๗๘ (๕)	๑๕.๑๗ (๔๔)	๑๕.๔๘ (๑๕)	๕๐.๐๐ (๕)
- ไม่ตอบ	๕.๗๑ (๑๖)	๑๑.๐๗ (๓๒)	-	-

จากตารางที่ ๔-๕ แสดงข้อมูลการจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี พบว่า ผู้ตรวจสอบกิจการ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๒.๕๐ มีความเห็นว่า การสร้างเครือข่ายด้วยวิธีการจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี มีความเหมาะสม ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค (สตท.) ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๐.๐๐ มีความเห็นว่า เหมาะสม โดยกลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่าควรมีการจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี ได้ให้เหตุผลไว้ ดังนี้

๒.๑ ต้องการให้สหกรณ์กับผู้ตรวจสอบกิจการ เห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ ในฐานะของผู้ตรวจสอบกิจการ

๒.๒ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการ

๒.๓ ผู้ตรวจสอบกิจการจะได้มีเครือข่ายเพิ่มขึ้น สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้ตรวจสอบกิจการรายอื่น

สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก เห็นว่า

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงเกือบทุกปี จึงอาจทำให้การรวมตัวระหว่างเครือข่ายขาดความต่อเนื่อง หากมีการจัดสัมมนาทั่วประเทศ ก็อาจจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากมีผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์จำนวนมากเกินไป อาจทำให้ไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือทำความรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน ทั้งยังทำให้เสียค่าใช้จ่ายที่อาจไม่คุ้มค่ากับผลประโยชน์ที่จะได้รับ แต่หากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์จะดำเนินการจัด ก็ควรดำเนินการในระดับภาคหรือระดับจังหวัดซึ่งจะได้ประโยชน์มากกว่า

สำหรับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการ มีข้อคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิฯ ที่เห็นด้วยกับการจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี ให้เหตุผลว่า จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกรมตรวจบัญชีสหกรณ์และผู้ตรวจสอบกิจการ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิฯ ที่ไม่เห็นด้วย ให้เหตุผลว่า เพราะผู้ตรวจสอบกิจการจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอด ปี ถัดไปอาจจะไม่ได้รับเลือกอีก ทำให้การปฏิบัติงานขาดความต่อเนื่อง

สรุป

การศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ เป็นการศึกษาด้าน (๑) การพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของกลุ่มกิจการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ รูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ ระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_INSPECTORS) การรับทราบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา การตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗ และการกำหนดค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ (๒) การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ โดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์) การสนับสนุนและส่งเสริมของสหกรณ์ และความรู้และทักษะของผู้ตรวจสอบกิจการ (๓) การสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ โดยพิจารณาจากแนวคิดการจัดตั้ง / ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ และการจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ มีวัตถุประสงค์การวิจัยที่สำคัญเพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบกิจการ และเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ โดยการสนทนากลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก และทดสอบแบบสอบถามแก่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๔ กลุ่ม ครอบคลุมพื้นที่ ๗๗ จังหวัด ได้แก่ ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ จำนวน ๒๕๐ ราย กรรมการสหกรณ์ จำนวน ๒๕๐ หน่วยงานที่กำกับดูแลของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้แก่ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัด (สจด.) จำนวน ๗๗ ชุด และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับภาค (สจท.) จำนวน ๑๐ ชุด และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการ จำนวน ๒ ราย ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

สรุป

๑. สภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน

๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตรวจสอบกิจการ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ ๖๗.๑๔ เป็นเพศชาย ร้อยละ ๒๗.๘๖ ปฏิบัติงานในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ ๓๔.๒๕ มีช่วงอายุ ๔๖ - ๕๕ ปี ร้อยละ ๓๘.๒๑ มีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๓๓.๕๓ มีประสบการณ์ตรวจสอบกิจการมาแล้ว ๑ - ๒ ปี ร้อยละ ๖๓.๕๓ เคยเป็นกรรมการสหกรณ์ ร้อยละ ๕๕.๗๑ ได้รับค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน และร้อยละ ๗๑.๔๓ สนใจเป็นผู้ตรวจสอบกิจการเพราะต้องการดูแล / ตรวจสอบสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิก

๑.๒ ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการตรวจสอบกิจการของผู้ตรวจสอบกิจการ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๔.๒๕ เคยได้รับการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ โดยส่วนใหญ่ได้รับการอบรมจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และจากการทดสอบความรู้ของผู้ตรวจสอบกิจการเกี่ยวกับคุณสมบัติ บทบาท และอำนาจ

หน้าที่ในการปฏิบัติงาน พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นความรู้ต่าง ๆ เว้นแต่ประเด็นที่ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถรับตรวจสอบกิจการเฉพาะสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิกเท่านั้น มีผู้ตอบถูกเพียง ร้อยละ ๕๖.๔๓ และประเด็นที่ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถรับงานตรวจสอบกิจการในรอบ ๑ ปี ได้เพียง ๑ แห่งเท่านั้น ตอบถูกเพียงร้อยละ ๖๒.๑๔ นอกจากนี้ พบว่าผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์ออมทรัพย์ ส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องระบบบัญชี ระบบการควบคุมภายใน และการประเมินความเสี่ยงในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย และมีความสามารถในการใช้เครื่องทางการเงิน (CAMELS Analysis / Peer Group และ CFSAWS:ss) ในระดับน้อยค่อนข้างน้อยที่สุด สำหรับความสามารถในการให้ข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะกับคณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการ พบว่า ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ออมทรัพย์ สามารถให้ข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะได้ในระดับที่มากกว่าผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตร

๑.๓ การปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการของผู้ตรวจสอบกิจการ

๑.๓.๑ การเข้าตรวจสอบกิจการ

ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๖.๔๓ เข้าปฏิบัติงานทุกเดือน (เดือนละ ๑-๒ วัน) โดยให้สำคัญกับการตรวจสอบธุรกิจสินเชื่อและธุรกิจเงินรับฝากมากที่สุด รองลงมา เป็นธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย โดยแต่ละธุรกิจจะเน้นการตรวจสอบด้านการเงินการบัญชี รองลงมา ด้านการบริหาร ด้านการดำเนินการ และด้านสารสนเทศ ตามลำดับ

๑.๓.๒ การใช้ประโยชน์จากเครื่องมือทางการเงินและรายงานผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี

ผู้ตรวจสอบกิจการ ร้อยละ ๙๔.๒๕ มีการใช้เครื่องมือช่วยวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ในจำนวนนี้เกือบทั้งหมดจะใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำนวนเงินในรายการต่าง ๆ ในงบการเงิน เช่น งบดุล งบกำไรขาดทุน ว่ามีข้อแตกต่าง หรือมีข้อสังเกตอย่างไร และร้อยละ ๘๘.๒๑มีการอ่านรายงานผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี โดยส่วนใหญ่จะคิดว่าผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะอะไรบ้าง จะได้เพิ่มความระมัดระวังในการตรวจสอบ

๑.๓.๓ รายงานผลการตรวจสอบกิจการ

ผู้ตรวจสอบกิจการส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๖.๓๘ มีการรายงานผลการตรวจสอบกิจการประจำเดือนเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการ และร้อยละ ๕๓.๕๗ มีการรายงานผลการตรวจสอบกิจการประจำปีเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งคณะกรรมการสหกรณ์ ร้อยละ ๘๘.๕๗ ให้ความเห็นว่าได้มีการนำข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบกิจการไปดำเนินการแก้ไข ซึ่งส่วนใหญ่จะนำไปแก้ไขทุกเรื่อง

๒. ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบกิจการ

๒.๑ ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ

ผู้ตรวจสอบกิจการและกรรมการสหกรณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการที่ผู้ตรวจสอบกิจการขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่าง ๆ ในเรื่องธุรกิจของสหกรณ์ ข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์ กระบวนการตรวจสอบกิจการ เป็นปัญหาในระดับน้อย ในขณะที่เรื่องระเบียบและคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินการบัญชี และการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

สำหรับปัญหาการขาดความเชื่อมั่นในการรายงานผลการตรวจสอบกิจการ การขาดอิสระในการปฏิบัติงาน การขาดอำนาจสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องที่ตรวจพบ การที่ผู้ตรวจสอบกิจการไม่สามารถให้ข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ในการบริหารจัดการได้ การที่ผู้ตรวจสอบกิจการไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการดำเนินการ / การประชุมใหญ่สามัญประจำปี และผู้ตรวจสอบกิจการก้าว่ายการบริหารจัดการของคณะกรรมการดำเนินการเกินบทบาทหน้าที่ของตน มีปัญหาและอุปสรรคบ้างในบางสหกรณ์แต่อยู่ในระดับน้อย

๒.๒ ด้านสหกรณ์

ผู้ตรวจสอบกิจการและกรรมการสหกรณ์ มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การกำหนดค่าตอบแทนผู้ตรวจสอบกิจการให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ยังเป็นปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลางเนื่องจากค่าตอบแทนน้อยเกินไป ในขณะที่สหกรณ์ไม่สนับสนุนเครื่องมือ / ไม่อำนวยความสะดวกด้านข้อมูล / เอกสารหลักฐานในการตรวจสอบแก่ผู้ตรวจสอบกิจการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณในการอบรม / พัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ เป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับน้อย

สำหรับในมุมมองของ สตท. และ สตส. มีความเห็นว่า การที่สมาชิกสหกรณ์ไม่เห็นความสำคัญ / ไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ การที่กรรมการสหกรณ์ไม่เห็นความสำคัญ / ไม่ยอมรับผลของการตรวจสอบกิจการ และการที่ที่ประชุมใหญ่คัดเลือกผู้ตรวจสอบกิจการโดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถ เป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับมาก ในขณะที่ผู้ตรวจสอบกิจการและกรรมการสหกรณ์เห็นว่าเป็นปัญหาระดับปานกลาง

๒.๓ ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ผู้ตรวจสอบกิจการ กรรมการสหกรณ์ สดท. และ สดส. มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการตรวจสอบกิจการไม่ทั่วถึง / ไม่เหมาะสม และจำนวนเป้าหมายในการอบรม / พัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ตรวจสอบกิจการยังมีปัญหาและอุปสรรคในระดับปานกลาง

๓. กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้เป็นกลไกสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์

๓.๑ การพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง

๓.๑.๑ **คู่มือการตรวจสอบกิจการสหกรณ์** ทั้งผู้ตรวจสอบกิจการและสดส. ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐.๐๐ ขึ้นไป เห็นว่า คู่มือการตรวจสอบกิจการมีความเหมาะสม ในขณะที่ สดท. ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๖๐.๐๐ เห็นว่า คู่มือดังกล่าวยังไม่มีความเหมาะสมและควรมีการปรับปรุงเนื้อหา เช่น เทคนิคการตรวจสอบสำหรับสหกรณ์ที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชี การตรวจสอบการทุจริตในสหกรณ์ เป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

๓.๑.๒ **รูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ** ทั้งผู้ตรวจสอบกิจการ กรรมการสหกรณ์และสดส. ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๐.๐๐ ขึ้นไป มีความเห็นว่า รูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ประจำเดือนมีความเหมาะสม ในขณะที่ สดท. ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๐.๐๐ ขึ้นไป เห็นว่า รูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ประจำปี มีความเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงการรายงานรายละเอียดของตัวเลขการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ เนื่องจากเป็นการรายงานซ้ำซ้อนกับรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์

๓.๑.๓ **ระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้อง** กับการตรวจสอบกิจการ ทั้งผู้ตรวจสอบกิจการ กรรมการสหกรณ์ สดส. และ สดท. ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๐.๐๐ - ๕๐.๐๐ ขึ้นไป มีความเห็นว่า ระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ มีความเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงการกำหนดคุณสมบัติให้ผู้ตรวจสอบกิจการ ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการตรวจสอบกิจการ และต้องขึ้นทะเบียนกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรณีที่มีผู้ตรวจสอบกิจการเกินกว่า ๑ คนขึ้นไป ควรจะต้องมีผู้ตรวจสอบกิจการที่มีความรู้ด้านการบัญชี ด้านกฎหมาย และด้านการบริหารงานของสหกรณ์

๓.๑.๔ **การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_INSPECTORS)** ในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ สดส. และ สดท. ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๐.๐๐ ขึ้นไป เห็นว่า การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_INSPECTORS) ในการ

พัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการมีความเหมาะสม แต่ควรมีการจัดทำข้อมูลรายชื่อผู้ตรวจสอบกิจการและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ โดยมีรายงานเป็นรายจังหวัด

๓.๑.๕ การรับทราบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการตรวจสอบกิจการ สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗ สตส. และ สตท. ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐.๐๐ ขึ้นไป ทราบว่า กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว แต่ในจำนวนที่รับทราบนั้น มีจำนวนร้อยละ ๕๐.๐๐ ที่ไม่ได้มีการอ่านและทำความเข้าใจในยุทธศาสตร์

๓.๑.๖ การกำหนดค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๔.๖๔ เห็นว่า ค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่ตนเองได้รับมีความเหมาะสมดีแล้ว สำหรับผู้ที่เห็นว่าไม่เหมาะสม เนื่องจากที่ประชุมใหญ่กำหนดค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการ ใวน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับปริมาณการตรวจสอบและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาตรวจสอบ

๓.๒ การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๓.๒.๑ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

๓.๒.๑.๑ หลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ ทั้งผู้ตรวจสอบกิจการ สตส. และ สตท. ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหลักสูตรต่าง ๆ ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จัดอบรมให้กับผู้ตรวจสอบกิจการมีความเหมาะสม ซึ่งแตกต่างจากความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการที่เห็นว่า บางหลักสูตรยังไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุง เช่น เนื้อหาหลักสูตรไม่สัมพันธ์กับระยะเวลาการอบรม ควรจำแนกกลุ่มเป้าหมายตามระดับความรู้ของผู้ตรวจสอบกิจการ เน้นการสอนในเรื่องเทคนิคการตรวจสอบ จุดสังเกต / ลงบอกเหตุก่อนการเกิดทุจริต การวิเคราะห์งบการเงิน การใช้เครื่องมือเตือนภัยทางการเงิน และการพัฒนาหลักสูตรการตรวจสอบกิจการด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับโปรแกรมระบบบัญชีและการเพิ่มศักยภาพในการตรวจสอบรายงานต่าง ๆ จากโปรแกรมระบบบัญชี เป็นต้น และหลักสูตร ๓ ประสาน เพื่อพัฒนากิจการสหกรณ์ (WWR) ควรเพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์เข้าร่วมโครงการด้วย

๓.๒.๑.๒ ทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจสอบกิจการและกรรมการสหกรณ์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐.๐๐ ขึ้นไป มีความเห็นว่า การขึ้นทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการ มีความเหมาะสม ในขณะที่ สตส. และ สตท. มีความเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงในประเด็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงประโยชน์ของการขึ้นทะเบียน การประชุมซักซ้อมความเข้าใจ

กับ สตส. เกี่ยวกับคุณสมบัติการขึ้นทะเบียนของผู้ตรวจสอบกิจการ และเพิ่มข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการ ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ

๓.๒.๒ ด้านสหกรณ์

๓.๒.๒.๑ สนับสนุนงบประมาณด้านการอบรม / การพัฒนาความรู้ให้กับผู้ตรวจสอบกิจการ

๓.๒.๒.๒ ให้ความร่วมมือและยอมรับในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ

๓.๒.๒.๓ ให้ความเป็นอิสระในการตรวจสอบกิจการ หรือการแสดงความเห็นของผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

๓.๒.๓ ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ

๓.๒.๓.๑ ควรทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างทักษะในการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพ สามารถให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ได้

๓.๒.๓.๒ กำหนดให้บุคคลที่จะมาเป็นผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ต้องผ่านการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการต่าง ๆ

๓.๒.๓.๓ ควรได้รับการสนับสนุนให้มีการอบรม / สัมมนาเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

๓.๓ การสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ

๓.๓.๑ การจัดตั้ง / ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และ สตส. ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป มีความเห็นว่าการสร้างเครือข่ายด้วยวิธีจัดตั้งและขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการมีความเหมาะสม โดยเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างผู้ตรวจสอบกิจการด้วยกัน เป็นการกระตุ้นให้ผู้ตรวจสอบกิจการมีการพัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง

๓.๓.๒ การจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี ผู้ตรวจสอบกิจการส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๒.๕๐ มีความเห็นว่าการสร้างเครือข่ายด้วยวิธีการจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี มีความเหมาะสม ในขณะที่ สตส. มีความเห็นว่าการสัมมนาระดับภาค เนื่องจากผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงเกือบทุกปี จึงอาจทำให้การรวมตัวระหว่างเครือข่ายขาดความต่อเนื่อง หากมีการจัดสัมมนาทั่วประเทศก็อาจไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

๑. ด้านกฎ ข้อบังคับ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๑.๑ นำเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อพิจารณาทบทวนคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อกำหนดเป็นระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ในประเด็นที่ผู้ตรวจสอบกิจการต้องผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการกำหนดวาระผู้ตรวจสอบกิจการเป็นวาระละอย่างน้อย ๒ ปี เพื่อให้ผู้ตรวจสอบกิจการที่ได้รับการเลือกตั้งมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์การตรวจสอบกิจการ รวมถึงกำหนดคุณสมบัติอื่นๆ ที่จำเป็น

๑.๒ นำเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ให้กำหนดค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการ โดยพิจารณาจากชั้นคุณภาพสหกรณ์และทุนดำเนินงานของสหกรณ์

๑.๓ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรผลักดันให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสหกรณ์ โดยการเพิ่มหมวดผู้ตรวจสอบกิจการ โดยให้ครอบคลุมคุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจสอบ จำนวนผู้ตรวจสอบกิจการ อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ

๑.๔ ควรมีการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ และแผนพัฒนาการสหกรณ์ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ในที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจสอบกิจการ เพื่อให้เกิดผลในเชิงรูปธรรม อันจะทำให้สหกรณ์มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

๒. ด้านการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการ

๒.๑ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการตรวจสอบกิจการ รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการสหกรณ์และการใช้โปรแกรมช่วยตรวจสอบกิจการสหกรณ์สำหรับรองรับการตรวจสอบกิจการในสหกรณ์ที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชี

๒.๒ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรจัดทำคู่มือการตรวจสอบกิจการ โดยแยกเป็นการตรวจสอบกิจการสำหรับภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร พร้อมทั้งปรับปรุงเนื้อหาคู่มือ การตรวจสอบกิจการ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการอบรมในแต่ละระดับ (ระดับพื้นฐาน / ชั้นกลาง และชั้นสูง)โดยมีกรณีศึกษาที่สำคัญประกอบ เพื่อให้ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถศึกษาทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง

๒.๓ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรมีการปรับปรุงโครงสร้าง โดยจัดตั้ง “สำนักตรวจสอบกิจการ” เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการ และการพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๓. ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบกิจการ

๓.๑ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรพิจารณาจัดหลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการให้สอดคล้องกับระดับความรู้ของผู้ตรวจสอบกิจการ และประเภทของสหกรณ์ (ภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร) โดยหลักสูตรการจัดอบรมควรเน้นเรื่องการฝึกปฏิบัติ และการศึกษาดูงานสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จในเรื่องการตรวจสอบกิจการ มากกว่าเน้นด้านทฤษฎี เนื่องจากผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า ๔๕ - ๕๐ ปีขึ้นไป ซึ่งไม่ถนัดเนื้อหาทางวิชาการ รวมถึงควรนำร่องหลักสูตรการตรวจสอบกิจการสำหรับผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีเพื่อให้ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถตรวจสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรจัดทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดทำหลักสูตรระยะสั้นด้านการตรวจสอบกิจการ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

๓.๓ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ต้องดำเนินการขึ้นทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการที่ผ่านการอบรมจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ หรือหน่วยงานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์รับรอง เพื่อให้สหกรณ์ได้นำเสนอชื่อผู้ตรวจสอบกิจการและเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการที่มีศักยภาพ

๓.๔ ระบบฐานข้อมูลการตรวจสอบกิจการ (CAD_INSPECTORS) ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์พัฒนา ควรมีข้อมูลที่เพียงพอและเหมาะสม เช่น ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน สังกัดประวัติการอบรม อายุ และควรมีจัดทำรายงานสารสนเทศเพื่อการบริหาร (MIS) เป็นรายจังหวัด อีกทั้งเผยแพร่ข้อมูลการขึ้นทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการ และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการในช่องทางที่สหกรณ์และผู้ใช้ข้อมูลเข้าถึงได้ง่าย

๔. ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการตรวจสอบกิจการ

๔.๑ ส่งเสริมการทำงาน ๓ ประสาน เพื่อการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพประกอบด้วยผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจการสหกรณ์ และผู้สอบบัญชีสหกรณ์ โดยให้มีการบูรณาการข้อมูลจากผลการตรวจสอบร่วมกัน อันจะส่งผลให้ระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์มีคุณภาพและมีประสิทธิผล

๔.๒ จัดให้มีการสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการทั้งระดับจังหวัด และระดับภาค เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน และเป็นการสร้างเครือข่ายผู้ตรวจสอบกิจการให้เข้มแข็ง

๔.๓ สนับสนุนการจัดตั้งและขับเคลื่อน ชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ ให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเป็นศูนย์เรียนรู้ของผู้ตรวจสอบกิจการ โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ร่วมเป็นเครือข่ายในลักษณะของทีมงานสร้างสรรค์สหกรณ์ (Creative Team)

๕. ด้านสหกรณ์

๕.๑ ให้ทุกสหกรณ์กำหนดหลักธรรมาภิบาล โดยให้ความสำคัญกับระบบการควบคุมภายในและระบบบริหารเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ

๕.๒ สหกรณ์ต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์และของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕.๓ ให้ความสำคัญกับการเสนอรายชื่อผู้ตรวจสอบกิจการที่ขึ้นทะเบียนกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ หรือผู้มีความรู้และประสบการณ์การตรวจสอบ เพื่อให้สมาชิกมีโอกาสเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการที่มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน

๕.๔ สหกรณ์ควรกำหนดค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ให้กับผู้ตรวจสอบกิจการอย่างเหมาะสม เพียงพอ และสอดคล้องกับปริมาณงานที่ตรวจสอบ

๕.๕ สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ตรวจสอบกิจการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาการใหม่ ๆ รวมถึงกรณีศึกษาต่าง ๆ และก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลง

๖. ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ

๖.๑ ควรต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๖

๖.๒ ควรปฏิบัติหน้าที่ผู้ตรวจสอบกิจการติดต่อกันอย่างน้อย ๒ ปี เพื่อสร้างทักษะประสบการณ์ ในการตรวจสอบกิจการ และต้องเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง

๖.๓ ควรให้ความสำคัญกับรายงานผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีและรายงานการตรวจการสหกรณ์ และนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

๖.๔ ควรมีการพัฒนาความรู้ด้านการตรวจสอบกิจการและที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์นั้น แม้ว่ากรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จะได้กำหนดภารกิจในการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการและสมรรถนะของผู้ตรวจสอบกิจการไว้แล้วก็ตาม แต่สหกรณ์ส่วนใหญ่ก็ยังไม่เห็นความสำคัญ ในขณะที่ผู้ตรวจสอบกิจการก็ไม่สนใจบทบาทหน้าที่หลักของตน เนื่องจากในทางปฏิบัติยังไม่มีการบังคับใช้กฎหมายด้านการตรวจสอบกิจการอย่างจริงจัง ซึ่งแท้จริงแล้ว ระบบการตรวจสอบกิจการเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้กับสหกรณ์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องบังคับใช้กฎหมายและพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพ และเป็นหน้าที่ของสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการสนับสนุนภารกิจของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ด้านการตรวจสอบกิจการให้เกิดการขับเคลื่อน
อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลถึงการอำนวยความสะดวกให้สมาชิกสหกรณ์มีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิต
ที่ดีต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

ตรวจบัญชีสหกรณ์, กรม. คู่มือการตรวจสอบกิจการสหกรณ์. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๕.

วารสาร

ขวัญสกุล เต็งอำนวย. “สภาพข้อเท็จจริงและปัญหาในระบบการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. เล่มที่ ๓๑ (ฉบับที่ ๑), มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๐๑๒ หน้า ๗-๒๓.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

นฤมล พนาวงศ์. “การพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการเพื่อสร้างความปลอดภัยตามหลักธรรมาภิบาลแก่สหกรณ์ออมทรัพย์”. รายงานการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคล, วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๖.

ปนัดดา ใจมั่น. “บทบาทของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรที่พึงประสงค์”.

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๔๗.

สัมภาษณ์

กรรมการสหกรณ์การเกษตรป่าโมกข์ จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

กรรมการสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. อ่างทอง จำกัด. สัมภาษณ์.

๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

กรรมการสหกรณ์การเกษตรโพธิ์ทอง จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

กรรมการสหกรณ์การเกษตรวิเศษไชยชาญ จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

กรรมการสหกรณ์การเกษตรสามชุก จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๒ เมษายน ๒๕๕๗.

กรรมการสหกรณ์การเกษตรแสวงหา จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

กรรมการสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด. สัมภาษณ์. ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗

กรรมการสหกรณ์ผู้เลี้ยงและค้าสัตว์อ่างทอง จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรนครบุรี จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรกระทุ่มแบน จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรนครบุรี จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรนิคมฯ ลำน้ำน่าน จำกัด. สัมภาษณ์. ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรป่าโมกข์ จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. อ่างทอง จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. อุดรดิตถ์ จำกัด. สัมภาษณ์.

๑๕ มีนาคม ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรโพธิ์ทอง จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรเมืองลับแล จำกัด. สัมภาษณ์. ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรวิเศษไชยชาญ จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรสามชุก จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๒ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรแสวงหา จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด. สัมภาษณ์. ๑๘ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ผู้เลี้ยงและค้าสัตว์อ่างทอง จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลอุดรดิตถ์ จำกัด. สัมภาษณ์. ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๗.

ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขอุดรดิตถ์ จำกัด. สัมภาษณ์. ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๗.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.๒๕๔๒”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๑๖, ๒๓ เมษายน ๒๕๔๒, หน้า ๑.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

ตรวจบัญชีสหกรณ์, กรม. “ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๕”. ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์. ๒๕๕๕.

ตรวจบัญชีสหกรณ์, กรม. “กลไกการพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการเงินการบัญชีของสถาบันเกษตรกร”. ๒๕๕๕.

ตรวจบัญชีสหกรณ์, กรม. “กลไกการสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกรผ่านการตรวจสอบกิจการ”. ๒๕๕๔.
นิรันดร์ ศรีวิไล. “การพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์”. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชุมพร.
๒๕๕๑.

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถาม เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ สำหรับผู้ตรวจสอบกิจการ

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและโปรดแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไป

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หรือระบุข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตรวจสอบกิจการ

๑.๑ เพศ ชาย หญิง

๑.๒ ปัจจุบันท่านอยู่จังหวัด

๑.๓ อายุ ปี (มากกว่า ๖ เดือน คิดเป็น ๑ ปี)

๑.๔ ระดับการศึกษาสูงสุด

ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๓) / ตอนปลาย (ม.๖) ปวช. / ปวส.

ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

๑.๕ ประสบการณ์โดยรวมในการทำหน้าที่ผู้ตรวจสอบกิจการ (นับรวมแต่เฉพาะปีที่ท่านปฏิบัติงาน)

ยังไม่มีประสบการณ์ / เพิ่งปฏิบัติงานปีนี้ เป็นปีแรก

เคยตรวจสอบมาแล้ว ๑ - ๒ ปี เคยตรวจสอบมาแล้ว ๓ - ๔ ปี

เคยตรวจสอบมาแล้ว ๕ ปี ขึ้นไป

๑.๖ ท่านเป็นผู้ตรวจสอบกิจการประเภท

สมาชิกสหกรณ์ บุคคลภายนอก

๑.๗ ท่านเคยดำรงตำแหน่งในสหกรณ์มาก่อนบ้างหรือไม่

เคย โดยเป็น

ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ

เลขานุการ / เหนรัญญิก คณะกรรมการ

ผู้จัดการ / เจ้าหน้าที่สหกรณ์ อื่นๆ (ระบุ).....

ไม่เคย

๑.๘ สหกรณ์ที่ท่านรับตรวจสอบกิจการ เป็นประเภท

การเกษตร ออมทรัพย์ เกรดดิยูเนียน อื่นๆ(ระบุ)

๑.๙ ปัจจุบันท่านรับงานตรวจสอบกิจการ จำนวน.....แห่ง

๑.๑๐ ท่านได้รับค่าตอบแทนจากสหกรณ์ในลักษณะใด (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

ค่าตอบแทนรายเดือนๆ ละ บาท ค่าตอบแทนรายปีๆ ละ บาท

ค่าตอบแทนรายวันๆ ละบาท ค่าเบี้ยประชุม ครั้งละบาท

ค่าพาหนะแบบเหมาจ่าย อื่นๆ (โปรดระบุ)

๑.๑๑ นอกจากค่าตอบแทนการปฏิบัติงานแล้ว ท่านได้สิทธิประโยชน์ใดจากการเป็นผู้ตรวจสอบกิจการบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

เงินโบนัสปีละ บาท (โดยประมาณ) การศึกษาดูงานในประเทศ

การศึกษาดูงานในต่างประเทศ ให้การสนับสนุนการอบรมในหลักสูตรต่างๆ

อื่นๆ (โปรดระบุ)

๑.๑๒ ท่านสนใจเป็นผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ เนื่องจาก (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

หลุดพ้นจากการครบวาระที่เป็นคณะกรรมการดำเนินการ

ต้องการดูแล / ตรวจสอบสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิก

สามารถให้ข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะกับสหกรณ์ได้อย่างอิสระ

ต้องการมีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบกิจการ

สมาชิกสหกรณ์ร้องขอให้สมัครเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ

ค่าตอบแทน / สิทธิประโยชน์เป็นที่น่าพอใจ

อยู่ในพื้นที่ที่เดินทางสะดวกต่อการปฏิบัติงาน

มีโอกาสได้ศึกษาการดำเนินงานของสหกรณ์ เพื่อเตรียมเป็นคณะกรรมการ

อื่นๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ ๒ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ตรวจสอบกิจการ

๒.๑ ท่านเคยได้รับการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการมาก่อน หรือไม่

เคย (โปรดระบุหน่วยงานที่เคยอบรม สามารถตอบได้หลายข้อ)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

ชุมนุมสหกรณ์ สถาบันการศึกษา

อื่นๆ (ระบุ)

ไม่เคย (ข้ามไปทำข้อ ๒.๓)

๒.๒ ประเด็นความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ตรวจสอบกิจการ (โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ตามความรู้และความเข้าใจของท่าน)

ประเด็นความรู้ / ความเข้าใจ	ใช่	ไม่ใช่
๑. ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถรับตรวจสอบกิจการเฉพาะสหกรณ์ที่ตนเป็นสมาชิกเท่านั้น		
๒. สหกรณ์ต้องมีการกำหนดจำนวนผู้ตรวจสอบกิจการและวาระการเป็นผู้ตรวจสอบกิจการไว้ในข้อบังคับสหกรณ์		
๓. ผู้ตรวจสอบกิจการมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานทั้งปวงของสหกรณ์ รวมทั้งการตรวจสอบกิจการด้านต่างๆ ของสหกรณ์ตามที่กำหนดในข้อบังคับ		
๔. ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์กำหนดให้สหกรณ์สามารถมีผู้ตรวจสอบกิจการประเภทบุคคล ได้ไม่เกิน ๕ คน		
๕. ผู้ตรวจสอบกิจการไม่จำเป็นต้องตรวจสอบการควบคุม ดูแลรักษาสินทรัพย์และการใช้ทรัพยากรทุกประเภทของสหกรณ์ว่าเป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นหน้าที่ของผู้สอบบัญชี		
๖. กรณีที่พบว่ามีความผิดที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญ ผู้ตรวจสอบกิจการควรรายงานให้คณะกรรมการดำเนินการทราบเป็นกรณีเร่งด่วนโดยเร็ว		
๗. ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถรับงานตรวจสอบกิจการได้เพียง ๑ แห่งเท่านั้น ในรอบ ๑ ปี		
๘. ผู้ตรวจสอบกิจการควรนำเสนอผลการตรวจสอบกิจการต่อที่ประชุมกรรมการเป็นประจำทุกเดือนหรือเดือนที่เข้าตรวจสอบ และเข้าร่วมประชุมใหญ่เพื่อชี้แจงรายงานการตรวจสอบกิจการแก่สมาชิก		
๙. ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถนำเสนอให้สหกรณ์ปรับปรุงแผนงาน นโยบาย ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนประสิทธิภาพในการบริหารงานได้ โดยพิจารณาจากการบริหารงานของคณะกรรมการ		
๑๐. ผู้ตรวจสอบกิจการต้องได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่เท่านั้น		

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๓.๑ ความถี่ในการเข้าตรวจสอบกิจการ (โดยประมาณ)

- ทุกเดือน เดือนละ.....วัน ๒ เดือน/ครั้ง ครั้งละ.....วัน
 ๓ เดือน/ครั้ง ครั้งละ.....วัน อื่นๆ (ระบุ).....

๓.๒ ท่านให้ความสำคัญในการตรวจสอบการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ในระดับใด

กาเครื่องหมาย X ทับช่องร้อยละของความสำคัญในการตรวจสอบ

๓.๒.๑ ธุรกิจสินเชื่อ

ไม่ได้ตรวจ	๑% - ๒๐%	๒๑% - ๔๐%	๔๑% - ๖๐%	๖๑% - ๘๐%	๘๑% - ๑๐๐%
------------	----------	-----------	-----------	-----------	------------

๓.๒.๒ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

ไม่ได้ตรวจ	๑% - ๒๐%	๒๑% - ๔๐%	๔๑% - ๖๐%	๖๑% - ๘๐%	๘๑% - ๑๐๐%
------------	----------	-----------	-----------	-----------	------------

๓.๒.๓ ธุรกิจรวบรวมผลผลิต

ไม่ได้ตรวจ	๑% - ๒๐%	๒๑% - ๔๐%	๔๑% - ๖๐%	๖๑% - ๘๐%	๘๑% - ๑๐๐%
------------	----------	-----------	-----------	-----------	------------

๓.๒.๔ ธุรกิจแปรรูปผลิตผลการเกษตรและการผลิตสินค้า

ไม่ได้ตรวจ	๑% - ๒๐%	๒๑% - ๔๐%	๔๑% - ๖๐%	๖๑% - ๘๐%	๘๑% - ๑๐๐%
------------	----------	-----------	-----------	-----------	------------

๓.๒.๕ ธุรกิจการให้บริการและส่งเสริมการเกษตร

ไม่ได้ตรวจ	๑% - ๒๐%	๒๑% - ๔๐%	๔๑% - ๖๐%	๖๑% - ๘๐%	๘๑% - ๑๐๐%
------------	----------	-----------	-----------	-----------	------------

๓.๒.๖ ธุรกิจเงินรับฝาก

ไม่ได้ตรวจ	๑% - ๒๐%	๒๑% - ๔๐%	๔๑% - ๖๐%	๖๑% - ๘๐%	๘๑% - ๑๐๐%
------------	----------	-----------	-----------	-----------	------------

๓.๓ ในการตรวจสอบกิจการของท่าน ท่านเน้นหรือตรวจสอบด้านใดมากที่สุด (โปรดระบุลำดับ ๑, ๒, ๓,... ลงหน้าช่อง)

- ด้านการเงินการบัญชี เช่น ความถูกต้องในการบันทึกบัญชี ทั้งในเชิงตัวเลขและวิธีปฏิบัติทางการบัญชี
- ด้านการบริหาร เช่น การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ มติที่ประชุมกรรมการ
- ด้านการดำเนินการ เช่น การปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการตามหน้าที่ความรับผิดชอบ
- ด้านสารสนเทศ เช่น การตรวจสอบระบบการควบคุมภายในด้านสารสนเทศ การบันทึกข้อมูลในโปรแกรม / การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การสำรองข้อมูล เป็นต้น /

๓.๔ ท่านมีการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินโดยใช้เครื่องมือใดช่วยหรือไม่อย่างไร

- ๓.๔.๑ ไม่ได้วิเคราะห์ข้อมูล / ไม่ถนัดการวิเคราะห์
- ๓.๔.๒ มีการวิเคราะห์ข้อมูล โดย (ตอบได้หลายข้อ โดยระบุเฉพาะที่ท่านได้ทำ)
 - ๑) วิเคราะห์เปรียบเทียบจำนวนเงินในรายการต่างๆในงบการเงิน เช่น งบดุล งบกำไรขาดทุน ว่ามีข้อแตกต่าง หรือมีข้อสังเกตอย่างไร
 - ๒) วิเคราะห์รายการทางการเงินต่างๆ เป็นร้อยละ และดูว่ามีข้อสังเกตอย่างไร
 - ๓) วิเคราะห์งบการเงินใน ๖ มิติ ทางการเงิน หรือ CAMELS เช่นเดียวกับผู้สอบบัญชี
 - ๔) วิเคราะห์ CFSAWS: SS
 - อื่นๆ (ระบุ).....

๓.๕ ท่านได้ใช้ประโยชน์จากการรายงานผลการสอบบัญชีสหกรณ์ของผู้สอบบัญชีหรือไม่

- ๓.๕.๑ ไม่เคยเห็นรายงานผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี
- ๓.๕.๒ ได้อ่านรายงานผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี แต่ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์
- ๓.๕.๓ ได้อ่านรายงานผลการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี และนำมาใช้ประโยชน์ ดังนี้

(ตอบได้หลายข้อ)

- ๑) คว้าผู้สอบบัญชีตรวจสอบเรื่องอะไรไปแล้วบ้าง จะได้ไม่ต้องตรวจสอบอีก
- ๒) คว้าผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะอะไรบ้าง จะได้เพิ่มความระมัดระวังในการตรวจสอบ
- ๓) ดูผลการวิเคราะห์งบการเงิน ด้วยมุมมอง ๖ มิติ (CAMELS)
- ๔) อื่น ๆ (ระบุ)

๓.๖ ในการเข้าตรวจสอบแต่ละครั้ง ท่านเน้นวิธีการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในประเด็นเหล่านี้
อย่างไรบ้าง

วิธีการตรวจสอบ	ความถี่ในการตรวจสอบ		
	เป็นประจำ	เป็นบางครั้ง	ไม่ได้ทำ
๑. สอบทานและประเมินคุณภาพการควบคุมภายในทุกเรื่องที่ตรวจสอบ			
๒. ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆประกอบการบันทึกบัญชี			
๓. ตรวจสอบ/สังเกตการณ์การตรวจนับสินค้าเพื่อพิสูจน์ความมีอยู่จริงของสินทรัพย์ที่มีอยู่			
๔. คำนวณ พิสูจน์ความถูกต้องของตัวเลขในสมุดบัญชี			
๕. ตรวจสอบการผ่านรายการจากสมุดเงินสด /สมุดรายวันไปบัญชีแยกประเภท			
๖. ตรวจสอบรายการผิดปกติ			
๗. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่สัมพันธ์กัน เช่น จำนวนเงินให้สมาชิกกู้ กับดอกเบี้ยรับ			
๘. ยืนยันยอดลูกหนี้ หุ้น เงินรับฝาก เจ้าหนี้			

๓.๗ การรายงานผลการตรวจสอบกิจการ

๑) ท่านรายงานผลการตรวจสอบกิจการ **ประจำเดือน**เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการหรือไม่

- ไม่ได้รายงาน
- รายงาน ด้วยวิธี จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร
- รายงานด้วยวาจาในที่ประชุม
- อื่นๆ (ระบุ).....

- ๒) ท่านรายงานผลการตรวจสอบกิจการประจำปีเสนอต่อที่ประชุมใหญ่หรือไม่
- ไม่ได้รายงาน
- รายงาน ด้วยวิธี จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร
- รายงานด้วยวาจา
- อื่นๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ ๔ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการตรวจสอบกิจการของท่าน

ประเด็นปัญหาอุปสรรค	ระดับของปัญหาอุปสรรค					ไม่มีปัญหา
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)	
ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ						
๑. ขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ในประเด็นต่อไปนี้						
๑.๑ ธุรกิจต่างๆของสหกรณ์						
๑.๒ ข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์						
๑.๓ ระเบียบและคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						
๑.๔ ด้านกระบวนการตรวจสอบกิจการ						
๑.๕ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินการบัญชี						
๑.๖ ด้านการใช้คอมพิวเตอร์						
๒. ขาดความเชื่อมั่นในการรายงานผลการตรวจสอบกิจการ						
๓. ขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน (เช่น ถูกแทรกแซงจากคณะกรรมการ/ฝ่ายจัดการ)						
๔. ขาดอำนาจในการสั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องที่ตรวจพบ						
ด้านสหกรณ์						
๑. สมาชิกสหกรณ์ไม่เห็นความสำคัญ/ไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ						
๒. กรรมการสหกรณ์ไม่เห็นความสำคัญ/ไม่ยอมรับผลของการตรวจสอบกิจการ						
๓. สหกรณ์ไม่สนับสนุนเครื่องมือ หรือไม่อำนวยความสะดวก ด้านการให้ข้อมูล /เอกสารหลักฐานในการตรวจสอบแก่ผู้ตรวจสอบกิจการ						
๔. ค่าตอบแทนน้อยเกินไปไม่สอดคล้องกับงานที่ต้องปฏิบัติ						
๕. สหกรณ์ไม่นำข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบกิจการ มาแก้ไขหรือปรับปรุง						

ประเด็นปัญหาอุปสรรค	ระดับของปัญหาอุปสรรค					ไม่มีปัญหา
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)	
๖. สหกรณ์ไม่กำหนดหมวดการตรวจสอบกิจการไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ (เช่น คุณสมบัติ จำนวนผู้ตรวจสอบกิจการ วาระ)						
๓. ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์						
๓.๑ นโยบายในการจัดตั้งเครือข่ายชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ ไม่มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง						
๓.๒ ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการตรวจสอบกิจการไม่ทั่วถึง / ไม่เหมาะสม						
๓.๓ จำนวนเป้าหมายในการอบรม / พัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ตรวจสอบกิจการ						
๓.๔ คู่มือการตรวจสอบกิจการไม่ชัดเจน / ไม่ครอบคลุม						

ส่วนที่ ๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ

๑. การพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง

๑.๑ คู่มือการตรวจสอบกิจการ / เอกสารสื่อการสอน (เช่น เนื้อหา / ความชัดเจน เป็นต้น)

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๑.๒ ความเหมาะสมของรูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ

๑) รายงานการตรวจสอบกิจการประจำเดือน

เหมาะสม โดย

ใช้ตามแบบที่กรมฯ กำหนด

ใช้ตามแบบของกรมฯ แต่มีการปรับเพิ่มเติม ในเรื่อง.....

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๒) รายงานการตรวจสอบกิจการประจำปี

เหมาะสม

ใช้ตามแบบที่กรมฯ กำหนด

ใช้ตามแบบของกรมฯ แต่มีการปรับเพิ่มเติม ในเรื่อง.....

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๑.๓ การกำหนดค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการและสิทธิประโยชน์อื่นๆ

- เหมาะสม
- ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๑.๔ คำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ ประกาศ / ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ

- เหมาะสม
- ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๒. การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๒.๑ ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

(๑) หลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจสอบกิจการ / สื่อการสอนของกรมฯ

- หลักสูตรการอบรมผู้ตรวจสอบกิจการ

▪ หลักสูตรขั้นพื้นฐาน

- ไม่เคยอบรม
- เคยอบรม
- เหมาะสม
- ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

▪ หลักสูตรขั้นกลาง

- ไม่เคยอบรม
- เคยอบรม
- เหมาะสม
- ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

▪ หลักสูตรขั้นสูง

- ไม่เคยอบรม
- เคยอบรม
- เหมาะสม
- ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

- หลักสูตร ๓ ประสาน เพื่อพัฒนาการสหกรณ์ (WWR)

ไม่เคยอบรม

เคยอบรม

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

(๒) การขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๒.๒ ด้านสหกรณ์

.....
.....
.....

๒.๓ ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ

.....
.....
.....

๓. การสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ

ท่านคิดว่าประเด็นการสร้างเครือข่ายต่างๆ ดังต่อไปนี้ จะมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องอย่างไร ในการสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเชิงรูปธรรม มีปัญหาหรือข้อเสนอแนะในประเด็นเหล่านี้หรือไม่

๓.๑ การจัดตั้ง / ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการของกรมฯ (ระดับจังหวัด / ภาค / ประเทศ) และชมรมต่างๆ ในพื้นที่

เห็นด้วย เพราะ

.....
 ไม่เห็นด้วย เพราะ

๓.๒ การจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี

เห็นด้วย เพราะ

.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

๔. ปัญหาอุปสรรค / ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ผนวก ข

แบบสอบถาม เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ สำหรับกรรมการสหกรณ์

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและ โปรดแสดง
ความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบ
การตรวจสอบกิจการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไป

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หรือระบุข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ จังหวัด.....

๑.๒ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ๑ ประธานกรรมการสหกรณ์ (๒ รองประธานกรรมการสหกรณ์
 ๓ เหน้ร้ญญิก / เลขานุการ (๔ กรรมการสหกรณ์
 ๕..... (ระบุ) อื่นๆ (

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ

๒.๑ ในการตรวจสอบธุรกิจของสหกรณ์ สหกรณ์เห็นว่าผู้ตรวจสอบกิจการให้ความสำคัญกับการ
ตรวจสอบธุรกิจใดมากที่สุด)โปรดระบุลำดับ ๑, ๒, ๓,... ลงหน้าช่อง)

- ธุรกิจสินเชื่อ
 ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
 ธุรกิจรวบรวมผลิตผล
 ธุรกิจแปรรูปผลิตผลการเกษตรและการผลิตสินค้า
 ธุรกิจการให้บริการและส่งเสริมการเกษตร
 ธุรกิจรับฝากเงิน

๒.๒ จากรายงานการตรวจสอบกิจการ สหกรณ์เห็นว่าผู้ตรวจสอบกิจการมีการตรวจสอบและนำเสนอรายงานผลในด้านใดมากที่สุด)โปรดระบุลำดับ ๑, ๒, ๓ และ ๔ ลงหน้าช่อง

ด้านการเงินการบัญชี เช่น ความถูกต้องในการบันทึกบัญชี ทั้งในเชิงตัวเลขและวิธีปฏิบัติทางการบัญชี

ด้านการบริหาร เช่น การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ มติที่ประชุมกรรมการ

ด้านการดำเนินการ เช่น การปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการตามหน้าที่ความรับผิดชอบ

ด้านสารสนเทศ เช่น การตรวจสอบระบบการควบคุมภายในด้านสารสนเทศ การ

บันทึกข้อมูลในโปรแกรม การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การสำรองข้อมูล เป็นต้น /

๒.๓ กรณีที่ผู้ตรวจสอบกิจการให้ข้อสังเกต /ข้อเสนอแนะสหกรณ์ได้มีการนำมาปรับปรุงแก้ไขหรือไม่

๑) แก้ไข

๑.๑) แก้ไขทุกเรื่อง

๑.๒) แก้ไขเฉพาะบางเรื่องที่เห็นว่าสำคัญและเร่งด่วน

๑.๓) แก้ไขเฉพาะเรื่องง่ายๆ ไม่ยุ่งยาก

๑.๔) อื่นๆ(ระบุ)

๒) ไม่แก้ไข เนื่องจาก.....

๒.๔ หากหน่วยงาน / สถาบันการศึกษา มีการจัดสัมมนา อบรมผู้ตรวจสอบกิจการ / สหกรณ์ของท่านยินดีสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการอบรม หรือไม่

๑) สนับสนุน โดย

๑.๑) รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด

๑.๒) รับผิดชอบค่าใช้จ่ายบางส่วน เช่น ค่าลงทะเบียน

๑.๓) อื่นๆ(ระบุ)

๒) ไม่สนับสนุน เนื่องจาก.....

ส่วนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการตรวจสอบกิจการ

ประเด็นปัญหาอุปสรรค	ระดับของปัญหาอุปสรรค					ไม่มีปัญหา
	มากที่สุด)๕(มาก)๔(ปานกลาง)๓(น้อย)๒(น้อยที่สุด)๑(
๑.ด้านสหกรณ์ ๑.๑ สมาชิกไม่เข้าใจบทบาท หน้าที่ และไม่เห็นความสำคัญของการมีผู้ตรวจสอบกิจการ						

ประเด็นปัญหาอุปสรรค	ระดับของปัญหาอุปสรรค					ไม่มี ปัญหา
	มาก ที่สุด)๕(มาก)๔(ปาน กลาง)๓(น้อย)๒(น้อย ที่สุด)๑(
๑.๒ สหกรณ์มีทุนดำเนินงานจำกัด ทำให้						
๑.๒.๑ ไม่สามารถให้ค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการที่สูงได้						
๑.๒.๒ ไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณในการอบรม พัฒนา / ได้						
๒. ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ						
๒.๑ ไม่สามารถให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อ / สหกรณ์ในการบริหารจัดการ						
๒.๒ ไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ ดำเนินการ						
๒.๓ ไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี						
๒.๔ ผู้ตรวจสอบกิจการก้าวท่ายการบริหารจัดการของ คณะกรรมการดำเนินการ เกินบทบาทหน้าที่ของตน						
๒.๕ ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นต่อไปนี้						
๒.๕.๑ ธุรกิจต่างๆของสหกรณ์						
๒.๕.๒ ข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์						
๒.๕.๓ ระเบียบและคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						
๒.๕.๔ ด้านกระบวนการตรวจสอบกิจการ						
๒.๕.๕ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินการบัญชี						
๒.๕.๖ ด้านการใช้คอมพิวเตอร์						
๒.๖ ขาดความมั่นใจในการรายงานผลการตรวจสอบกิจการ						
๒ ขาดจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ๗.						
๓. ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์						
๓.๑ นโยบายในการจัดตั้งเครือข่ายชมรมผู้ตรวจสอบกิจการไม่มีการ ขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง						
๓.๒ ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการตรวจสอบกิจการไม่ ทั่วถึง ไม่เหมาะสม /						
๓.๓ งบประมาณในการอบรม พัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการไม่ / เพียงพอต่อความต้องการของจำนวนผู้ประสงค์เข้ารับการอบรม						

ส่วนที่ ๔ แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ

๑. การพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง

๑.๑ ความเหมาะสมของรูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ

๑) รายงานการตรวจสอบกิจการประจำเดือน

- เหมาะสม
- ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

๒) รายงานการตรวจสอบกิจการประจำปี

- เหมาะสม
- ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

๑.๒ ระเบียบ คำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ / ประกาศ /

- เหมาะสม
- ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

๑.๓ อื่นๆ

.....

๒. การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๒.๑ ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

) ๑ หลักสูตรการจัดอบรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจสอบกิจการ (/ สื่อการสอนของกรมฯ

- เหมาะสม
- ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

(๒ การขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ (

- เหมาะสม
- ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

๒.๒ ด้านสหกรณ์

.....
.....
.....

๒.๓ ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ

.....
.....
.....

๓ การสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ .

ท่านคิดว่าประเด็นการสร้างเครือข่ายต่างๆ ดังต่อไปนี้ จะมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องอย่างไร ใน การสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเชิงรูปธรรม มีปัญหาหรือข้อเสนอแนะในประเด็นเหล่านี้อย่างไร

๓.๑ การจัดตั้ง / ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการของกรมฯ(ประเทศ / ภาค / ระดับจังหวัด) และชมรมต่าง ๆ ในพื้นที่

เห็นด้วย เพราะ

.....
 ไม่เห็นด้วย เพราะ

๓.๒ การจัดให้มีการสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี โดยสหกรณ์เป็นผู้ สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการสัมมนา

เห็นด้วย เพราะ

.....
 ไม่เห็นด้วย เพราะ

๔ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ / ปัญหาอุปสรรค .

.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น									
	การเกษตร					ออมทรัพย์/เครดิตยูเนียน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓.๒ Peer Group										
๓.๓ CFSAWss										
๔. การให้ข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะกับคณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการ										
๕. การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบกิจการเป็นลายลักษณ์อักษร										
๖. การยอมรับของสหกรณ์ในการแก้ไขตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบกิจการ										

ส่วนที่ ๒ ในความเห็นของ สตส. คิดว่าประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้ เป็นปัญหาอุปสรรคในการสร้าง / พัฒนาความเข้มแข็งของผู้ตรวจสอบกิจการในระดับใด

ประเด็นปัญหาอุปสรรค	ระดับของปัญหาอุปสรรค					ไม่มีปัญหา
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)	
๑.ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์						
๑.๑ นโยบายด้านการตรวจสอบกิจการไม่ต่อเนื่อง และไม่ชัดเจน เช่น การจัดตั้งชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ						
๑.๒ คู่มือการตรวจสอบกิจการไม่ชัดเจน / ไม่ครอบคลุม						
๑.๓ ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการตรวจสอบกิจการไม่ทั่วถึง / ไม่เหมาะสม						
๑.๔ หลักสูตรการอบรมผู้ตรวจสอบกิจการไม่เพียงพอ / ไม่เหมาะสม						
๑.๕ งบประมาณในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของจำนวนผู้ประสงค์เข้ารับการอบรม						
๒.ด้านสหกรณ์						
๒.๑ สหกรณ์ไม่เห็นความสำคัญ/ไม่เชื่อถือความสามารถของผู้ตรวจสอบกิจการ						
๒.๒ สมาชิกสหกรณ์ไม่เห็นความสำคัญ/ไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ						
๒.๓ ที่ประชุมใหญ่คัดเลือกผู้ตรวจสอบกิจการโดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถ						

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์ด้วยระบบการ
ตรวจสอบกิจการ

๑. การพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง

๑.๑ คู่มือการตรวจสอบกิจการของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (เช่น เนื้อหา/ความชัดเจน / วิธีการ
เผยแพร่คู่มือ ฯลฯ)

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๑.๒ ความเหมาะสมของรูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ

๑) รายงานการตรวจสอบกิจการประจำเดือน

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๒) รายงานการตรวจสอบกิจการประจำปี

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๑.๓ ระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ
กิจการ

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๑.๔ การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_INSPECTORS) ใน
การพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ (เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ตรวจสอบกิจการ / ประวัติการอบรม /
รายงาน MIS เป็นต้น)

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๑.๕ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

บุคลากรใน สตส. ทราบหรือไม่ว่ากรมตรวจบัญชีสหกรณ์มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๗

๑.๕.๑ ไม่ทราบ

๑.๕.๒ ทราบ

ทราบแต่ไม่ได้

ทราบและได้อ่าน

โปรดแสดงความเห็น / ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๗

.....

๒. การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๒.๑ ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

(๑) หลักสูตรการจ้ดอบรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจสอบกิจการ / สื่อการสอนของกรมฯ (เช่น ความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร, ระยะเวลาการอบรม, คุณสมบัตินของผู้เข้าอบรม, ปัญหาอุปสรรค / ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ เป็นต้น)

- หลักสูตรการอบรมผู้ตรวจสอบกิจการ

▪ หลักสูตรขั้นพื้นฐาน

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

▪ หลักสูตรขั้นกลาง

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

▪ หลักสูตรขั้นสูง

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

- **หลักสูตร ๓ ประสาน เพื่อพัฒนาการสหกรณ์ (WWR)**

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....
**(๒) การขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ (เช่น ความครบถ้วนของข้อมูล / การขับเคลื่อน /
วิธีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ / ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล เป็นต้น)**

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๒.๒ ด้านสหกรณ์

.....
.....
.....
.....
.....
.....

๒.๓ ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ

.....
.....
.....
.....

๓. การสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ

ท่านคิดว่าประเด็นการสร้างเครือข่ายต่างๆ ดังต่อไปนี้ จะมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องอย่างไร ใน
การสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเชิงรูปธรรม มีปัญหาหรือข้อเสนอแนะในประเด็นเหล่านี้อย่างไร

๓.๑ การจัดตั้ง/ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการของกรมฯ (ระดับจังหวัด / ภาค / ประเทศ)

และชมรมต่างๆ

เห็นด้วย เพราะ

ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

ผนวก ง

แบบสอบถาม เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์
ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ สำหรับ สตท.

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่.....

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและโปรดแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไป

๑. การพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง

๑.๑ คู่มือการตรวจสอบกิจการของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

๑.๒ ความเหมาะสมของรูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ

๑) รายงานการตรวจสอบกิจการประจำเดือน

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

๑.๓ ระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ
กิจการ

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง
-

๑.๔ การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_INSPECTORS) ใน
การพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ (เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ตรวจสอบกิจการ / ประวัติการอบรม /
รายงาน MIS เป็นต้น)

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

๑.๕ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

บุคลากรใน สตส. ทราบหรือไม่ว่ากรมตรวจบัญชีสหกรณ์มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ
พัฒนากิจการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๗

- ๑.๕.๑ ไม่ทราบ
๑.๕.๒ ทราบ
 ทราบแต่ไม่ได้
 ทราบและได้อ่าน

โปรดแสดงความเห็น / ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการตรวจสอบ
กิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๗

.....

๒. การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๒.๑ ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

(๑) หลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจสอบกิจการ / สื่อการสอนของกรมฯ
(เช่น ความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร, ระยะเวลาการอบรม, คุณสมบัติของผู้เข้าอบรม, ปัญหา
อุปสรรค / ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ เป็นต้น)

- หลักสูตรการอบรมผู้ตรวจสอบกิจการ

■ หลักสูตรขั้นพื้นฐาน

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

■ หลักสูตรขั้นกลาง

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

▪ **หลักสูตรขั้นสูง**

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

- **หลักสูตร ๓ ประสาน เพื่อพัฒนาการสหกรณ์ (WWR)**

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

(๒) การขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ (เช่น ความครบถ้วนของข้อมูล / การขับเคลื่อน / การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ / ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล เป็นต้น)

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

๒.๒ ด้านสหกรณ์

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๓ ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ

.....

.....

.....

.....

๓. การสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ

ท่านคิดว่าประเด็นการสร้างเครือข่ายในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ จะมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้อง
อย่างไร ในการสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเชิงรูปธรรม มีปัญหาหรือข้อเสนอแนะในประเด็น
เหล่านี้อย่างไรบ้าง

๓.๑ การจัดตั้ง/ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการของกรมฯ (ระดับจังหวัด / ภาค / ประเทศ)
และชมรมต่างๆ ในพื้นที่

เห็นด้วย เพราะ

.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

๓.๒ การจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี

เห็นด้วย เพราะ

.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

๔. ปัญหาอุปสรรค / ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ผนวก จ

แบบสอบถาม เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและโปรดแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไป

๑. การพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง

๑.๑ คู่มือการตรวจสอบกิจการของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๑.๒ ความเหมาะสมของรูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ

๑) รายงานการตรวจสอบกิจการประจำเดือน

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๒) รายงานการตรวจสอบกิจการประจำปี

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๑.๓ ระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

๑.๔ การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ (CAD_INSPECTORS) ใน การพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการ (เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ตรวจสอบกิจการ / ประวัติการอบรม / รายงาน MIS เป็นต้น)

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

๑.๕ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

บุคลากรใน สตส. ทราบหรือไม่ว่ากรมตรวจบัญชีสหกรณ์มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนากิจการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๗

- ๑.๕.๑ ไม่ทราบ
 ๑.๕.๒ ทราบ
 ทราบแต่ไม่ได้
 ทราบและได้อ่าน

โปรดแสดงความเห็น / ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการตรวจสอบ กิจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๗

.....

๒. การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

๒.๑ ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

(๑) หลักสูตรการจัดอบรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจสอบกิจการ / สื่อการสอนของกรมฯ (เช่น ความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร, ระยะเวลาการอบรม, คุณสมบัติของผู้เข้าอบรม, ปัญหา อุปสรรค / ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ เป็นต้น)

- หลักสูตรการอบรมผู้ตรวจสอบกิจการ

■ หลักสูตรขั้นพื้นฐาน

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

■ หลักสูตรขั้นกลาง

- เหมาะสม
 ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

▪ **หลักสูตรขั้นสูง**

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

- **หลักสูตร ๓ ประสาน เพื่อพัฒนาการสหกรณ์ (WWR)**

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

(๒) **การขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ (เช่น ความครบถ้วนของข้อมูล / การขับเคลื่อน / การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ / ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล เป็นต้น)**

เหมาะสม

ไม่เหมาะสม และควรมีการปรับปรุงแก้ไข เรื่อง

.....

๒.๒ ด้านสหกรณ์

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๓ ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ

.....

.....

.....

.....

๓. การสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ

ท่านคิดว่าประเด็นการสร้างเครือข่ายในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ จะมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้อง
อย่างไร ในการสนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเชิงรูปธรรม มีปัญหาหรือข้อเสนอแนะในประเด็น
เหล่านี้อย่างไรบ้าง

๓.๑ การจัดตั้ง/ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการของกรมฯ (ระดับจังหวัด / ภาค / ประเทศ)
และชมรมต่างๆ ในพื้นที่

เห็นด้วย เพราะ

.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

๓.๒ การจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ไทยประจำปี

เห็นด้วย เพราะ

.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

๔. ปัญหาอุปสรรค / ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๐๘
การศึกษา	๑. รัฐศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒. พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ๓. รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ประวัติการทำงาน	๑. ผู้อำนวยการกองตรวจและประสานราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๒. หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๓. รองผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร แห่งชาติ ๔. ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ตำแหน่งปัจจุบัน	อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ

ผู้วิจัย นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 56

ตำแหน่ง อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบสหกรณ์เป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่มีความเหมาะสม เพราะเกิดจากการรวมตัวกันของบุคคลด้วยความสมัครใจ โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างความอยู่ดีกินดีให้แก่สมาชิกสหกรณ์ ณ มกราคม 2557 มีสหกรณ์ในประเทศไทย จำนวน 8,172 สหกรณ์ มีสมาชิกทั้งสิ้น จำนวน 11.41 ล้านคน มีปริมาณธุรกิจ 2 ล้านล้านบาท หรือร้อยละ 15.60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ดังนั้น เศรษฐกิจและสังคมภาคสหกรณ์ จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย

จากการบริหารจัดการของสหกรณ์ในปัจจุบัน พบว่า มีปัญหาจากการกระทำการทุจริต การไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและการปฏิบัตินอกกรอบ ร้อยละ 5 ของสหกรณ์ทั้งสิ้น ล่าสุดเกิดขึ้นกับสหกรณ์เครดิตยูเนียนคลองจั่น จำกัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อสมาชิกสหกรณ์ถึง 53,031 คน ปัญหาเกิดจากจุดอ่อนจากการควบคุมภายในและรอยต่อระหว่างฝ่ายจัดการ ผู้บริหารสหกรณ์ และระบบการตรวจสอบ ซึ่งตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 และ 2542 ได้ให้ความสำคัญ โดยกำหนดให้สหกรณ์ต้องมีผู้ตรวจสอบกิจการ เพื่อดำเนินการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ซึ่งสอดคล้องกับบริษัท ที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ต้องกำหนดข้อปฏิบัติให้ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล โดยจัดให้มีระบบการตรวจสอบ (Audit Committee) แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ ส่วนใหญ่มักปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราว เพื่อเตรียมกลับไปเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ จึงไม่ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบกิจการอย่างจริงจัง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาวิจัยแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ด้วยระบบการตรวจสอบกิจการ เพื่อให้เป็นกลไกที่สำคัญในการตรวจสอบและกำกับดูแล ปกป้องผลประโยชน์ให้กับสมาชิกสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน
- เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและความคิดเห็นต่าง ๆ ในการตรวจสอบกิจการสหกรณ์
- เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้เป็นกลไกสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ด้านกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยผู้บริหารสหกรณ์ จำนวน 300 รายและผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ จำนวน 300 ราย ในพื้นที่ 77 จังหวัด ผู้แทนกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำนวน 87 แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตรวจสอบกิจการ จำนวน 2 ราย
2. ด้านเนื้อหา ศึกษาวิจัยเอกสารและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการเพื่อกำหนดแนวทาง รูปแบบ วิธีการตรวจสอบกิจการที่จะมีส่วนผลักดันและเสริมสร้างให้สหกรณ์มีความเข้มแข็ง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งดำเนินการภายใต้ขอบเขตการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

1. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย สรุปได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 : เพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงของการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ในปัจจุบัน

ผู้ตรวจสอบกิจการส่วนใหญ่มีอายุ 46 - 55 ปี การศึกษาสูงสุดต่ำกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์การตรวจสอบกิจการ 1 - 2 ปี ส่วนใหญ่เคยเป็นกรรมการสหกรณ์มาก่อน และได้รับการอบรมเกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการมาแล้ว มีการเข้าปฏิบัติงานทุกเดือน ๆ ละ 1-2 วัน มีการรายงานผลการตรวจสอบกิจการประจำเดือนเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการ และรายงานผลการตรวจสอบกิจการประจำปีเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร

วัตถุประสงค์ที่ 2 : เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและความคิดเห็นต่างๆ ในการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

2.1 ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจสอบกิจการและกรรมการสหกรณ์ มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ผู้ตรวจสอบกิจการยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่าง ๆ ในเรื่องระเบียบและคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินการบัญชี และการใช้คอมพิวเตอร์

2.2 ด้านสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการและกรรมการสหกรณ์ มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การกำหนดค่าตอบแทนผู้ตรวจสอบกิจการยังเป็นปัญหาอุปสรรค เนื่องจากค่าตอบแทนน้อยเกินไป แต่ในมุมมองของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์มีความเห็นว่า การที่สมาชิกสหกรณ์ไม่เห็นความสำคัญ ไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ, การที่กรรมการสหกรณ์ไม่เห็นความสำคัญ ไม่ยอมรับผลของการตรวจสอบกิจการ และการที่ที่ประชุมใหญ่คัดเลือกผู้ตรวจสอบกิจการโดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถ เป็นปัญหาและอุปสรรคในระดับมาก

2.3 ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการตรวจสอบกิจการไม่ทั่วถึงและยังไม่เหมาะสม เป้าหมายในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ตรวจสอบกิจการ

วัตถุประสงค์ที่ 3 : เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้เป็นกลไกสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์

3.1 การพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง

- **คู่มือการตรวจสอบกิจการสหกรณ์** ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม แต่ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา เรื่อง เทคนิคการตรวจสอบสหกรณ์ที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชี และการตรวจสอบการทุจริต

- **รูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการ** ส่วนใหญ่เห็นว่า รูปแบบรายงานการตรวจสอบกิจการสหกรณ์ประจำเดือนมีความเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงในส่วนของรายละเอียดการดำเนินงานของสหกรณ์ เนื่องจากจะซ้ำซ้อนกับการรายงานกิจการสหกรณ์ประจำปี

- **ระเบียบ / ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ** ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงการกำหนดคุณสมบัติให้ผู้ตรวจสอบกิจการต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการตรวจสอบกิจการและต้องขึ้นทะเบียนกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรณีมีผู้ตรวจสอบกิจการเกินกว่า 1 คน ควรมีความรู้ด้านบัญชี กฎหมาย และการบริหารด้วย

- **การกำหนดค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ** ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม สำหรับผู้ที่เห็นว่าไม่เหมาะสม เนื่องจากที่ประชุมใหญ่กำหนดค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการไว้น้อยเกินไปเมื่อเทียบกับปริมาณการตรวจสอบและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

3.2 การพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

1) ด้านกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

- **หลักสูตรการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการ** ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม แต่ควรมีการปรับปรุงบางประการ เช่น จำแนกกลุ่มเป้าหมายตามความรู้ของผู้ตรวจสอบกิจการ เน้นการสอนเทคนิคการตรวจสอบ จุดสังเกต / ลางบอกเหตุก่อนเกิดทุจริต การวิเคราะห์งบการเงิน การใช้เครื่องมือเตือนภัยทางการเงิน และควรมีหลักสูตรการตรวจสอบกิจการด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

- การขึ้นทะเบียนผู้ตรวจสอบกิจการกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม แต่ควรมีการปรับปรุงในประเด็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงประโยชน์ของการขึ้นทะเบียน และเพิ่มข้อมูลของผู้ตรวจสอบกิจการที่จำเป็นในระบบฐานข้อมูลการตรวจสอบกิจการ เพื่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ

2) **ด้านสหกรณ์** ควรสนับสนุนงบประมาณด้านการอบรม การพัฒนาความรู้ให้กับผู้ตรวจสอบกิจการ, ให้ความร่วมมือและยอมรับในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกิจการ, ให้ความเป็นอิสระในการตรวจสอบกิจการ หรือการแสดงความเห็นของผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งจะทำให้ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

3) **ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ** ควรปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างทักษะในการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพสามารถให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ได้, กำหนดให้บุคคลที่จะมาเป็นผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ต้องผ่านการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบกิจการต่าง ๆ และควรได้รับการสนับสนุนให้มีการอบรม / สัมมนาเป็นประจำ อย่างต่อเนื่อง

3.3 การสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ

1) **จัดตั้ง/ ขับเคลื่อนชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ** ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้ตรวจสอบกิจการ และเป็นการกระตุ้นให้ผู้ตรวจสอบกิจการพัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง

2) **การจัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์** ส่วนใหญ่เห็นว่าควรเป็นการสัมมนาระดับภาค เนื่องจากผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงเกือบทุกปี จึงอาจทำให้การรวมตัวระหว่างเครือข่ายขาดความต่อเนื่อง หากมีการจัดสัมมนาทั่วประเทศก็อาจไม่ได้ผลเท่าที่ควร

2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 **ด้านกฎ ข้อบังคับ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง** ทบทวนคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. 2556 และกำหนดเป็นระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ในประเด็นที่ผู้ตรวจสอบกิจการ ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง และกำหนดวาระผู้ตรวจสอบกิจการเป็นวาระละอย่างน้อย 2 ปี รวมถึงคุณสมบัติอื่น ๆ ที่จำเป็น, นำเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ให้กำหนดค่าตอบแทนการตรวจสอบกิจการ โดยพิจารณาจากชั้นคุณภาพสหกรณ์และทุนดำเนินงานของสหกรณ์, ผลักดันให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสหกรณ์ โดยการเพิ่มหมวดผู้ตรวจสอบกิจการ, ขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ และแผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2555 - 2559 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจสอบกิจการ

2.2 **ด้านการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการ** กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการตรวจสอบกิจการ ทั้งการพัฒนาฐานข้อมูลและการใช้

โปรแกรมช่วยตรวจสอบกิจการ และปรับปรุงคู่มือการตรวจสอบกิจการ โดยแยกภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตร ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการอบรมในแต่ละระดับ โดยมีกรณีศึกษาที่สำคัญ ประกอบ และควรมีการปรับปรุงโครงสร้าง โดยจัดตั้ง “สำนักตรวจสอบกิจการ” เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการ และการพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

2.3 ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบกิจการ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัยภาครัฐจัดหลักสูตรการเรียนการสอนระยะสั้นด้านการตรวจสอบกิจการ โดยขอสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ, ควรจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับระดับความรู้ของผู้ตรวจสอบกิจการ และประเภทของสหกรณ์ โดยเน้นเรื่องการฝึกปฏิบัติ และศึกษาดูงานสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จ และควรนำร่องหลักสูตรการตรวจสอบกิจการสำหรับผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชี เพื่อให้ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถตรวจสอบกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการสร้างเครือข่ายการตรวจสอบกิจการ ส่งเสริมการทำงาน “3 ประสานเพื่อการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพ” ประกอบด้วยผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจการสหกรณ์ และผู้สอบบัญชีสหกรณ์, จัดสัมมนาผู้ตรวจสอบกิจการระดับจังหวัดและระดับภาค และขับเคลื่อน “ชมรมผู้ตรวจสอบกิจการ” โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ร่วมเป็นเครือข่ายในลักษณะของทีมงานสร้างสรรค์สหกรณ์ (Creative Team)

2.5 ด้านสหกรณ์ ให้ทุกสหกรณ์กำหนดหลักธรรมาภิบาล โดยให้ความสำคัญกับ ระบบการควบคุมภายในและระบบบริหารความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ, ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, ให้ความสำคัญกับการเสนอรายชื่อผู้ตรวจสอบกิจการ ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กำหนดค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ให้กับผู้ตรวจสอบกิจการอย่างเหมาะสม และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาผู้ตรวจสอบกิจการอย่างต่อเนื่อง

2.6 ด้านผู้ตรวจสอบกิจการ ควรปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ, พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง, เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน และควรปฏิบัติหน้าที่ผู้ตรวจสอบกิจการติดต่อกันอย่างน้อย 2 ปี เพื่อสร้างทักษะ ประสบการณ์ในการตรวจสอบกิจการ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในการสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์นั้น แม้ว่ากรมตรวจบัญชีสหกรณ์จะได้กำหนดภารกิจในการพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการและสมรรถนะของผู้ตรวจสอบกิจการไว้แล้วก็ตาม แต่สหกรณ์ส่วนใหญ่ก็ยังไม่เห็นความสำคัญในขณะที่ยุทธศาสตร์การก็ไม่สนใจบทบาทหน้าที่หลักของตน เนื่องจากในทางปฏิบัติยังไม่มีกรอบบังคับใช้กฎหมายด้านการตรวจสอบกิจการอย่างจริงจัง ซึ่งแท้จริงแล้ว ระบบการตรวจสอบกิจการเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้กับสหกรณ์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องบังคับใช้กฎหมายและพัฒนาระบบการตรวจสอบกิจการให้มีประสิทธิภาพ และเป็นหน้าที่ของสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนภารกิจของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ด้านการตรวจสอบกิจการให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลถึงการอำนวยความสะดวกให้สมาชิกสหกรณ์มีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป